

Onsdagen den 24 januari

Kl. 09.00–12.15
16.00–16.09

§ 1 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Thomas Ardenfors* (M) avsåg sig uppdraget som ersättare i riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2023/24:60 till trafikutskottet

Motioner
2023/24:2799, 2800 och 2805 till konstitutionsutskottet
2023/24:2803 och 2812 till kulturutskottet
2023/24:2796, 2806 och 2813 till justitieutskottet
2023/24:2804 till justitieutskottet

EU-dokument
COM(2023) 752, COM(2023) 753 och COM(2023) 905 till civilutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 mars*.
COM(2023) 769 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 15 mars*.
COM(2023) 930 till utrikesutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 mars*.

§ 3 Preventiva vistelseförbud

Justitiekommitténs betänkande 2023/24:JuU12
Preventiva vistelseförbud (prop. 2023/24:57)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Vi ska nu debattera förslaget om preventiva vistelseförbud. Syftet med det liggande förslaget, alltså syftet med att införa en lag om preventiva vistelseförbud, men också alla andra förslag som vi driver inom ramarna för Tidösamarbetet är att slå mot de kriminella gängerna och deras verksamhet men också att försöka återupprätta tryggheten i lokalsamhället och tryggheten på gator och torg. Jag vill påstå att det handlar om att för första gången på allvar ta kampen mot gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten.

Vi har de senaste åren kunnat se en oroväckande tendens där dödligt våld har blivit allt vanligare, detta som en direkt följd av de kriminella gängens verksamhet och deras konflikter, vilka allt oftare sker på allmän plats. Vi vet att det skjuts och sprängs på torg, i trappuppgångar, på lekplatser, på skolgårdar och så vidare, och det har blivit vanligare att helt oskyldiga drabbas.

Vi kan också se hur våldet kryper ned i åldrarna. Otryggheten breder ut sig, och allt fler frågar sig med rätta vad det egentligen är som sker, vad det är som pågår och hur det kunde bli så här. Jag vill påstå att misslyckandet är totalt.

Det här är ingen lek, utan det är minst sagt blodigt allvar. Vi ser hur samhället blir hårdare, kallare och alltmer segregerat och brutalt. Tidigare regeringar har, medvetet eller omedvetet, släppt lös de krafter som nu håller på att sprida sig som ett virus i Sverige. Det krävs kraft och mod för att bekämpa dessa grupperingar och för att kunna vända utvecklingen, vilket jag är övertygad om att den nuvarande regeringen i samarbete med Sveriges demokraterna kommer att göra.

Det spelar ingen roll om vi pratar om hårdare straff för grova vapenbrott, om visitationszoner eller om ökade och effektiva metoder för att beslagta brottsvinster och så vidare, utan allt syftar till att slå mot de kriminella gängerna, mot deras nätverk och mot de kriminella. Ett led i denna kamp är att göra det möjligt att begränsa kriminella individers möjlighet att vistas på vissa platser vid vissa tidpunkter, även om personen i fråga inte är dömd för något brott. Detta är viktigt.

Fru talman! I propositionen pekar man mycket tydligt på de långtgående fri- och rättigheter vi har i Sverige, inte minst rörelsefriheten, men det konstateras också att denna rörelsefrihet kan inskränkas. För att förebygga brottsligt beteende, för att skydda våra medborgare och för att förhindra att dessa utsätts för brott finns det alltså möjlighet att neka en individ tillträde till en viss plats.

Vi har till exempel kontaktförbud, och vi vet att ett sådant förbud kan utvidgas och kanske inte bara gälla en bostad utan även ett område kring

en bostad, en arbetsplats och så vidare. Man kan få tillträdesförbud till idrottsevenemang men också till butiker, badanläggningar, bibliotek och så vidare. Men eftersom befintlig lagstiftning inte är tillräcklig för att hålla enskilda kriminella individer borta från det offentliga rummet när så krävs behöver vi något mer, därav preventiva vistelseförbud.

Syftet med dessa är att försöka förhindra att brottslig verksamhet utövas på en viss plats, alltså på allmän plats, och därigenom öka tryggheten för vanliga laglydiga medborgare. Detta innebär att en viss individ kan förbjudas att vistas inom ett tydligt avgränsat område – ett torg, en skolgård eller liknande – om man befarar att personen i fråga kan komma att ”främja ett kriminellt nätverks brottsliga verksamhet”. Tanken med detta är naturligtvis att öka tryggheten genom att försöka minska antalet skjutningar, sprängningar och annan kriminell verksamhet som allvarligt skadar tryggheten i ett visst område. Sådana områden har vi gott om.

Fru talman! Det är naturligtvis inte rimligt att allmänheten av rädsla för olika kriminella individer eller av rädsla för olika kriminella gäng eller av rädsla för att utsättas för brott väljer att dra sig undan. Det är inte rimligt att vanliga laglydiga medborgare väljer att begränsa sin egen rörlighet på allmän plats. Men det är tyvärr så, och det är ganska vanligt. Inte minst kvinnor är alltmer oroliga för att vistas ute efter mörkrets inbrott.

Det är klart att det är ett problem när vanliga medborgare begränsas i sin vardag, och det är definitivt inte rimligt att samhället abdikerar och låter kriminella individer och gäng ta kontroll över gator, torg, skolgårdar och så vidare. Det är dags att säga ifrån. Det är dags att agera.

Det är viktigt att poängtera att det handlar om ett redskap som efterfrågas av Polismyndigheten. Vi kan också se att det har varit ett viktigt redskap för polisen i Danmark i deras kamp mot gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Tanken, än en gång, är naturligtvis att slå mot de kriminella gängen och nätverken och mot deras verksamhet och, inte minst, att försöka motverka skjutningar, sprängningar och annan kriminell verksamhet på allmän plats och därigenom öka tryggheten för vanliga laglydiga medborgare.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 2 MALIN BJÖRK (C) replik:

Fru talman! Richard Jomshof och jag delar verkligen oron över hur brottsligheten i Sverige ser ut i dag. Jag har jobbat som åklagare länge och därmed också sett konsekvenserna för vanliga medborgare av hur organiserad brottslighet kan ta ett grepp om vissa områden. Därför tycker också jag att det är bra att man inför nya verktyg såsom vistelseförbudet. Centerpartiet står bakom den ändringen.

Vi har lämnat en reservation, och jag vill därför gå in lite grann på hur lagstiftningsprodukten har hanterats, framför allt nu mot slutet. Det var den förra regeringen som tog initiativ till och inledde lagstiftningsarbetet. Jag konstaterar att det hölls en presskonferens den 12 oktober där de nuvarande regeringspartierna framträdde. De sa att lagstiftningen skulle snabbas på och införas redan i februari, fast det från början var aviserat till den 1 juli.

Jag noterar också att det två dagar tidigare gjordes en intervju med Richard Jomshofs partiledare Jimmie Åkesson, som uttalade att det var viktigt att snabba på viss lagstiftning. Visitationszoner nämndes, och sedan

fanns det något annat förslag. Jag tänkte att vistelseförbud kanske också fanns med. Jag skulle därför vilja veta hur Richard Jomshof ser på beredningen, som har gått snabbt nu mot slutet, för att få en riktigt bra lagstiftningsprodukt.

Jag som åklagare är otroligt mån om att det ska bli en effektiv och lättillämpbar lagstiftningsprodukt, för det är åklagare som ska tillämpa och kunna använda den. Därför undrar jag om Sverigedemokraterna har varit drivande för att det ska gå snabbt och om Richard Jomshof är nöjd med hur lagstiftningsprodukten blev till slut.

Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! Det är ingen hemlighet att det i Tidöavtalet finns en lång rad sakfrågor där Sverigedemokraterna och regeringspartierna är överens, och kriminalpolitiken är kanske den tyngsta delen i avtalet. Anledningen till detta är inte konstig, utan det är en följd av att det ser ut som det gör i samhället, att vi har fått ett alltmer våldsamt och otryggt samhälle och att många medborgare efterfrågar lösningar och en regering som faktiskt tar tag i problematiken.

Det är klart att det har förekommit diskussioner om vilka delar i de olika förslagen som kan drivas igenom snabbare och om detta ens är möjligt. Naturligtvis är det så. Vi har diskuterat många olika saker. Jag vill nog påstå att vi har varit väldigt överens om vilka delar som vi ska försöka driva igenom snabbare, inte minst för att Polismyndigheten själv har efterfrågat den sortens redskap.

Som jag nämnde har vi också kunnat titta på till exempel vårt grannland Danmark. Det är en fördel att det är förslag som faktiskt har prövats i andra länder och att det har kunnat utvärderas och undersökas hur man har gjort där, vilket har underlättat vår process. I det stora hela vill jag påstå att processen har varit bra.

Det finns kritik, och jag har tagit del av vad alla remissinstanser har sagt och skrivit. Regeringen har dock varit väldigt tydlig med att det är ett förslag som man avser att följa upp och utvärdera. Jag ser alltså inget större problem, utan jag tror att det kommer att bli bra. Jag förutsätter att regeringen menar allvar när man säger att man ska följa upp förslaget, för detta har efterfrågats av delar av oppositionen. Jag tror att det kommer att bli väldigt bra.

Anf. 4 MALIN BJÖRK (C) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Richard Jomshof!

Richard Jomshof nämnde att Sverigedemokraterna har varit med i processen och tycker att det är viktigt att få fram redskapen snabbt. Det är glädjande att Richard Jomshof har tagit del av vad alla remissinstanser har sagt. Då förvånar det säkert inte att jag har plockat fram vad min arbetsgivare Åklagarmyndigheten, som jag är tjänstledig från sedan ett par år tillbaka, skrev i ett yttrande den 16 oktober. Det var alltså fyra dagar efter den presskonferens då man sa att lagstiftningen ska träda i kraft redan i februari.

Åklagarmyndigheten som ska ta dessa beslut på underlag från Polismyndigheten säger att det är problematiskt för åklagare att få del av undermåttligt material. Och det som man normalt sett behöver för att kunna ta ett sådant beslut är alltså tillförlitliga underrättelser från trovärdiga källor till

polisen. Därför säger Åklagarmyndigheten att det inte självklart är lämpligast att det är åklagare som ska pröva frågan om vistelseförbud.

Detta går inte att jämföra med kontaktförbud. Jag har själv suttit och utfärdat många sådana. Där sitter man med en helt annan lagkonstruktion.

Bedömningen av trovärdigheten görs också säkrast av mottagaren av underlaget, det vill säga Polismyndigheten.

Åklagarmyndigheten skriver att Polismyndigheten kan vara bättre skickad. Och Åklagarmyndigheten säger uttryckligen att man i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör överväga om beslut om vistelseförbud i stället bör fattas av Polismyndigheten.

Jag konstaterar att detta remissvar kom in efter att regeringen och, som jag förstår, Sverigedemokraterna har utlovat att detta nu ska gå snabbt och att man inte hinner omarbeta det.

Jag undrar därför hur Richard Jomshof ser på att Åklagarmyndighetens synpunkter har tillvaratagits i detta lagstiftningsarbete.

Anf. 5 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! Det är klart att det är otroligt värdefullt med alla de synpunkter som kommer in genom olika remissvar. Självklart är det så. Det är klart att man ska lyssna på dem så långt det bara är möjligt. Jag har ingen annan uppfattning.

I många av de förslag som vi har lagt fram är det inte svart eller vitt. Och det är klart att det kan finnas enskilda förslag som till och med kan vara problematiska. Men med tanke på situationens allvar är vi ändå tvungna att gå fram med dem för att göra vad vi kan för att motverka den sortens verksamhet som vi nu ser ute i samhället.

Vem som är bäst lämpad är en jättebra fråga. Men det slutgiltiga förslag som vi har landat i tycker jag ändå är så pass bra att det är värt att dra igång eftersom det är bråttom. Situationen är otroligt allvarlig där ute i samhället, och vi måste göra vad vi kan för att få bukt med detta och försöka bekämpa dessa gäng, försöka få bort dem från gator och torg och göra samhället tryggare för vanliga medborgare.

Jag sa att eftersom regeringen är tydlig med att man kommer att följa upp och utvärdera detta kan jag mycket väl tänka mig att det är någonting som man skulle kunna ta med sig längre fram, om det skulle finnas möjlighet att effektivisera detta ytterligare – inte minst då vem som kanske är bäst lämpad att utfärda vistelseförbud. Det är klart att det är en intressant synpunkt och invändning. Men jag tycker ändå att detta är tillräckligt bra för att sjösättas på grund av att situationen är så pass allvarlig som den är. Men självklart är det en värdefull synpunkt. Och som jag sa ska detta följas upp och utvärderas, vilket jag förutsätter också kommer att göras på ett bra sätt.

Anf. 6 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Denna debatt handlar om preventiva vistelseförbud. Vi socialdemokrater har en reservation i betänkandet, och jag tänker kortfattat beskriva och redovisa vår åsikt i frågan men också bakgrunden till vår reservation.

Jag tänker också ta tillfället i akt att resonera lite grann kring en oro som vi socialdemokrater känner när det gäller regeringens oförmåga att se helheten när det kommer till hur vi ska bekämpa den grova organiserade

brottsligheten och framför allt, som denna lagstiftning fokuserar på, att bryta rekryteringen till gängen som sprider oro runt omkring i landet och framför allt i våra mest eftersatta bostadsområden.

Som tidigare talare har sagt innebär denna lag att en person kan meddelas vistelseförbud på ett begränsat område på allmän plats. Det kan vara skolgårdar eller motsvarande områden utomhus då det kan finnas risk för skjutvapen eller sprängmedel. Personer som främjar brottslighet och som allvarligt kan skada tryggheten hos allmänheten ska kunna meddelas vistelseförbud.

Vi har vant oss vid att höra från regeringssidan att det pågår ett paradigmskifte, och med sällan skådad hastighet förändras lagstiftningen i vårt land. När det kommer till sättet man påverkar remisstider, kortar utredningstider eller diskuterar snabbspår är det klart att vi ser ett paradigmskifte som vi socialdemokrater oroas över. Lagstiftningsarbetet måste följas med rättssäkerhet, och det måste ges möjligheter för alla remissinstanser och människor och organisationer som påverkas av lagstiftningen att påverka lagstiftningen.

En mycket stor andel av de lagar som vi fattade beslut om här förra året, och även detta ärende, har en socialdemokratisk prägel eftersom denna utredning tillsattes av den socialdemokratiska regeringen. De skäl som vi anförde då gäller fortsatt i dag, nämligen att en stor del av den grova organiserade brottsligheten – gängen och deras framfart – är tätt sammankopplad till vissa fysiska platser i utsatta bostadsområden och till drogscener där en stor del av skjutningarna sker och där människor drabbas allra hårdast av det besinningslösa våld som vi ser.

Vi menar att det är viktigt att lyssna på polisen och att ge polisen de verktyg som är effektiva och rättssäkra och som kan fungera för att polisen ska kunna lagföra fler, avbryta brottslighet och se till att hela samhället kan leva i trygghet.

Det verktyg som vi pratar om i dag har både fördelar och nackdelar. Det belyses av de remissinstanser som har lämnat svar på detta förslag.

Vi socialdemokrater lade särskild vikt vid att se till dem som oroas över hur lagstiftningen kommer att praktiseras när det kommer till risk för diskriminering men också risk för de unga lagöverträdare som är mellan 15 och 18 och som träffas av dessa preventiva vistelseförbud. Vi behöver se hur denna lag används och hur den begränsar unga människors rörelsefrihet. Vi menar att unga människor kan göra ett felval, kan befinna sig i en gängkontext och kan begå brott, men inte så grova brott att de behöver låsas in. De riskerar att groomas in, lockas in, i allt tyngre kriminalitet. Vi ska se till att dessa personer avbryter denna kriminella bana.

Men vi är oroade över att lagstiftningen i värsta fall skulle kunna få så pass negativa effekter att lagens syfte motverkas av hur den efterföljs. Barnen kan få problem att delta i skolan eller i fritidsaktiviteter. Och deras rörelsefrihet kan begränsas på andra sätt som gör att de inte kan få vara barn även om de befinner sig i en väldigt utsatt kontext.

Detta tycker vi är skäl för regeringen att komma med tydliga och återkommande utvärderingar. Vi noterar också att regeringen själv säger att det är viktigt att ta hänsyn till de åsikter som har framförts av bland andra Barnombudsmannen, Brå och andra men att man ändå väljer att yrka på att reservationen ska avslås.

När det gäller den oro för ensidighet som vi socialdemokrater har lyft vid ett flertal tillfällen pratar regeringen ofta och återkommande om att det är viktigt att bryta den organiserade brottsligheten, knäcka gängen och lyssna på polisen när den kommer med en lista på fler verktyg. Vi visade under vår regeringstid att vi är villiga att skärpa lagstiftning, bygga ut polisen och se till att verktygen blir skarpare, men vi oroas av den verklighet vi befinner oss i.

Just nu ser det ut som att många av de verktyg som har införts och de lagstiftningar som har skärpts faktiskt, med lite tur och framför allt skicklighet hos både åklagare och polis, leder till att fler och fler såväl unga lagöverträdare som lagöverträdare överlag omhändertas. Vi ser att vi börjar få effekt av det lagstiftningsarbete som har pågått här under flera år.

När det kommer till det brottsförebyggande nöjer vi oss dock inte med ord om att preventiva vistelseförbud – att hålla unga lagöverträdare undan gäng – är brottsförebyggande. Vi socialdemokrater menar att brottsförebyggande arbete handlar om att brotten inte ska begås. Det ska vara färre brott som riskerar att begås. Då krävs en fungerande skola, fru talman. Då krävs en fungerande fritidsverksamhet, en fungerande idrottsverksamhet och ett fungerande föreningsliv i hela samhället.

Är det någonting vi oroar oss över och nu ser är det att allt fler kommuner drar ned på kultur- och fritidsverksamhet för unga. 55 procent av landets kommuner drar ned på just den verksamhet som handlar om att ge alla barn och unga möjlighet till en aktiv och innehållsrik fritid. Då räcker det ju inte att säga att ungar som hamnar på glid ska låsas in hemma.

Vi skulle i stället vilja se en aktiv regering som faktiskt säkerställer statsbidrag till välfärd, inte driver in landets kommuner och regioner i en välfärdskris och inte ser till att många kommuner säger att det är på den sociala sidan som de nu riskerar att bli av med personal. Det finns en kort-siktighet i regeringens politik när det kommer till helheten. Vi ser absolut att regeringen har en idé om hårdare tag, tuffare tag och allt vad det nu heter, men regeringen är helt svarslös när det kommer till att jobba långsiktigt med det brottsförebyggande.

Man driver aktivt in landets kommuner i en välfärdskris. När vi sa att vi ville se mer pengar till de utsatta skolorna, till utsatta och eftersatta områden och till idrottsföreningar – liksom till fler socialsekreterare – tryckte man på regeringssidan på knappen för lyx-rot, lyx-rut och stora skattesänkningar för de allra rikaste.

Här tror jag att vi behöver göra mer. Regeringen måste släppa sin naiva inställning till riktigt brottsförebyggande och preventivt arbete.

Med det sagt vill jag yrka bifall till reservation 7.

Anf. 7 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Det är under Socialdemokraternas tid vid makten som det har tillåtits växa fram en situation där kriminella element ockuperar allmänna platser som torg och centrummiljöer, skolgårdar och tunnelbanedgångar. Det handlar om gängkriminella med ett stort våldskapital och en hotfull attityd som sprider skräck i människors vardag, dag in och dag ut.

Det är under er tid vid makten som en situation har tillåtits växa fram där gängkriminellas närvaro innebär ett barbari i det offentliga rummet, Mattias Vepsä. Det säljs narkotika, butiker utnyttjas och hederliga männi-

skor utsätts för brott. Det är under er tid vid makten som gängkriminella har etablerat en närvaro i lokalsamhället som innebär att de attraherar barn och unga till sin brottslighet. Det är under er tid vid makten som situationen med gängkriminella som hänger i det offentliga rummet, med risk för att det inträffar skottlossningar med direkt fara för hederliga medborgare, har eskalerat.

Att lyssna på det Socialdemokraterna säger i talarstolen är som att lyssna på pyromanens synpunkter på brandkårens släckningsarbete. Finns det över huvud taget någon självkritik?

Anf. 8 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg från ledamoten Kärrholm.

Jag undrar om Fredrik Kärrholm på riktigt tror att det vid regerings-skiftet 2014/15 var guld och gröna skogar – att allt stod rätt till, att ojämlikheten var utraderad, att brotten var på tillbakagång och att polisen hade alla förutsättningar den efterfrågade. Jag vet att Fredrik Kärrholm är väldigt initierad i just detta då han har polisbakgrund. Jag tror inte att så var fallet. Jag tror att det fanns stora utmaningar redan 2014/15, som vi sattes att hantera. Det var ett arv från tidigare regeringar – ett arv efter åtta år av alliansregeringar styrda av Kärrholms eget parti.

Jag vet inte om debatten ska handla om vem som är mest självkritisk. Så kan vi förstås hålla på; jag har deltagit i debatten och tagit del av vad som sägs och kan konstatera att allt fler medger att man redan under alliansregeringens år 2006–2014 borde ha gjort mer för att bryta den utveckling kring ungdomsgång som sedan har blivit värre. Nu har vi det du beskriver, Fredrik Kärrholm, det vill säga tungt kriminella gängstrukturer som håller hela stadsdelar i ett järngrepp. Det är klart att vi kan ha den debatten.

Annars kan vi se att det krävs både satsningar på att bygga ut välfärden i våra mest eftersatta områden – satsningar på skola, fritid och mer verksamhet för barn och unga – och satsningar på fler poliser, på ökad närvaro från poliserna och på att polisen har rätt verktyg. Jag är lite mer intresserad av att hålla debatten kring spår två. Jag ser att ni inte klarar av att hålla två bollar i luften, och det oroar mig.

Detta oroar också alla de kamrater som finns – alla de kommunala och regionala företrädare som varje dag varnar för att de inte längre har råd att upprätthålla trygghet och välfärd i vårt land.

Anf. 9 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag inte fick något svar på frågan. Jag fick förmodligen inget svar på frågan därför att den gode ledamoten inte har någon självkritik att komma med. Det stora, fina rapportarbete ni har ägnat er åt förefaller ju vara bara en medial charad, Mattias Vepsä. Du kan nämligen inte i någon av våra dialoger medge att man hade kunnat göra någonting annorlunda eller att man hade kunnat mer av någonting.

När vi nu genomför stora och många reformer i kriminalpolitiken har ni noll och intet att bidra med. Ni har inga konstruktiva ytterligare förslag. Det enda ni har att komma med är klassisk socialdemokratisk politik i form av mer bidrag.

Anf. 10 MATTIAS VEPSÅ (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det här replikskiftet blir ganska tomt. Det blir på något sätt innehållslöst.

Vi byggde ju ut polishögskolan, och vi fick ut fler poliser. Vi såg till att lagstiftningen skärptes när det gäller en rad olika straff, och det finns nu möjlighet att lagföra fler förbrytare och kriminella. Man ser dagligen rapporter om att häktena här i Stockholm är överfulla och att fängelserna är överfulla. Det är ju resultatet av en omläggning av kriminalpolitiken, där vi började med ett ganska tomt bord 2014.

Jag tror dock att både ledamoten och jag kan konstatera att 17 av 21 propositioner och skrivelser förra året hade en socialdemokratisk avsändare i form av utredningar. Om ledamoten kallar socialdemokratisk politik innehållsfattig eller innehållslös får jag nog alltså be honom att backa bandet och läsa igenom dessa 17 av 21 propositioner för att spåra var någonstans de initierades.

I dag debatterar vi ju någonting som vi faktiskt är i stort sett överens om: Vi vill ha en utvärdering av den nya lagstiftningen och tycker att regeringen borde kunna möta oss och säga att man ska göra en utvärdering. Ni säger också detta i texten, Fredrik Kärholm, men är inte villiga att köpa reservationen.

Det vi efterfrågar här är att man ser till att lyssna på landets kommuner. Vi skärpte en lag förra året, och det handlade om att det brottsförebyggande arbetet skulle bli ett kommunalt ansvar. Varför ser man då till att spara på landets kommuner i en ekonomisk kris? Varför öppnar inte finansminister Elisabeth Svantesson plånboken och ser till att vi slipper det kort-siktiga avskedandet av exempelvis socialsekreterare när ekonomin viker?

Detta borde Fredrik Kärholm ta med till den moderata riksdagsgruppen och ha en liten workshop om – kanske skriva en rapport – för att sedan komma tillbaka till kammaren med lite innehåll och lite mer politik för att rädda de förebyggande verksamheterna i vårt land.

Anf. 11 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! En situation har tillåtits att växa fram i Sverige där kriminella element ockuperar allmänna platser som torg och centrummiljöer, skolgårdar och tunnelbanedgångar. Gängkriminella med ett stort våldskapital och hotfull attityd sprider skräck i människors vardag dag in och dag ut.

Barbariet har tagit över offentliga rum. Det skräpas ned, det säljs narkotika, butiker utnyttjas och människor utsätts för brott. Detta är ovärdigt ett civiliserat samhälle.

Denna kriminella närvaro innebär förutsättningar att attrahera barn till gängkriminalitet. Där de kriminella hänger ökar också risken för skottlossning med fara för hederliga människor.

Nu sätter vi stopp för det här. Med preventiva vistelseförbud kommer vi att kunna se till att de gängkriminella inte får uppehålla sig på vissa beslutade platser. Med detta tar vi tillbaka kontrollen och återupprättar lag och ordning i det här landet.

För att ett vistelseförbud ska börja gälla ska polisen inkomma med en skriftlig anmälan till åklagaren som fattar beslutet. Det som krävs för beslut av åklagaren är att en person medvetet främjar att en grupp utövar brottslighet och att det finns en risk för att skjutvapen eller sprängämnen

används. Även personer som främjar brottslighet på något annat sätt ska kunna meddelas vistelseförbud om denna brottslighet är ägnad att allvarligt skada tryggheten för allmänheten.

Den som bryter mot förbudet ska kunna få böter eller fängelse. Men det som framför allt gör vistelseförbudet effektivt och gör att det kommer att efterlevas är att polisen kan avlägsna eller, om nödvändigt, omhänderta den som överträder förbudet. Om det behövs för att förbudet ska efterlevas kan det också kombineras med elektronisk övervakning.

Samtidigt är detta rättssäkert. För den som ett vistelseförbud gäller, eller avser att gälla, ska ett offentligt biträde förordnas om personen är under 18 år. Detsamma gäller för den som meddelas vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning. Innan en fråga om vistelseförbud avgörs ska den som förbudet avses att gälla underrättas om uppgifter som har tillförts ärendet. Den person som ett vistelseförbud gäller har också rätt att få sin sak prövad av tingsrätten. Detta är en lagstiftning som är rättssäker.

Jag upprepar: Det här kan bli en game changer. Att områden och platser är otrygga beror inte på några mystiska spöken, utan det beror på att farliga personer uppehåller sig på dessa platser. Nu kan vi äntligen befria lokalsamhällen runt om i Sverige från de centrumtyranner som sprider otrygghet och rädsla och som har fått härja fritt alldeles för länge. Nu tar vi tillbaka kontrollen och återupprättar trygghet och säkerhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 12 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Fredrik Kärrholm använde stora ord. Jag noterade särskilt att han sa att barbariet har tagit över och att man i och med detta förslag sätter stopp för det och återupprättar lag och ordning.

Jag är ju åklagare till yrket, som Fredrik Kärrholm vet, och som jag nämnde i min replik på Richard Jomshofs anförande ser jag verkligen problemen med den grova brottslighet som vi har. Jag har jobbat här i Stockholm och tycker att det är viktigt att rättsväsendet får verktyg som kan vara effektiva och slå mot denna brottslighet. Därför tycker Centerpartiet att det är en god idé att införa vistelseförbud.

Som jag var inne på finns det dock en del kopplat till själva lagstiftningsprodukten som är minst sagt problematiskt. Jag noterade särskilt Fredrik Kärrholms ord om att man sätter stopp för detta med den här regleringen. I och med det hör jag poliser – Fredrik Kärrholm är ju själv polis – tänka att de med ett skriftligt underlag till åklagaren kommer att få ett beslut och kunna meddela vistelseförbud.

Jag vet inte om Fredrik Kärrholm har läst remissvaret från Åklagarmyndigheten. Jag återgav nyss detta för Richard Jomshof och behöver inte göra det igen. Underrättelseuppgifter, som ofta ligger till grund för en rättssäker bedömning av detta, är ju uppgifter som är känsliga. Man kan inte läcka dem hur som helst, för i så fall röjer man sitt underrättelsearbete. Det är därför Åklagarmyndigheten tycker att detta är väldigt problematiskt.

Vilka uppgifter är det som beslutet ska grundas på för att man ska säkerställa kvaliteten utan att källorna röjs? Det önskar jag svar på.

Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Herr talman! Det är lite symtomatiskt för vänstersidan i svensk politik, som Centerpartiet numera tillhör, att man fäster större vikt vid ordval än vid politikens sakliga innehåll. Jag har varit polis och sett detta i verkligheten, och jag står i allra högsta grad för att vi har ett problem med just barbari. Malin Björks tillvaro bakom ett skrivbord på Åklagarmyndighetens ombonade kontor kanske inte har gett samma intryck.

Malin Björk frågade hur detta ska fungera i praktiken. Det ställer stora krav på Polismyndigheten att i anmälan till åklagaren förmedla tillräcklig information för att åklagaren ska kunna fatta ett beslut. Hur anmälan ska se ut kommer snart att visa sig. Det är helt rätt att underrättelseinformation av mer konkret natur inte kommer att kunna förmedlas. Däremot finns förutsättningar att förmedla viss information som inte bara är kopplad till förundersökningar.

I det noggranna förarbete som denna lagstiftning har föregåtts av är slutsatsen från Justitiedepartementet att detta kommer att fungera i praktiken. Om det är så att det inte fungerar tillräckligt väl i praktiken finns det alla möjligheter i världen att ytterligare vässa lagstiftningen.

Anf. 14 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Fredrik Kärrholm för svaret.

Jag tycker att det är lite fascinerande att Fredrik Kärrholm sa att jag fokuserade på ord i stället för på sakpolitik. Jag hoppas att Fredrik Kärrholm är kvar när jag håller mitt anförande, för jag kommer att fokusera väldigt mycket på sakinnehåll.

Jag är väldigt inriktad på att detta ska ha effekt. Det är därför jag tar fasta på vad Åklagarmyndigheten säger om det här. Åklagarmyndigheten säger mellan raderna i sitt remissyttrande att detta inte kommer att kunna leda till att myndigheten och åklagare som vill agera på ett rättssäkert sätt kommer att kunna fatta de beslut som politiken utlovar. Det tycker jag är rätt allvarligt.

Fredrik Kärrholm är ju bara polis och inte åklagare. Jag vet hur det går till ibland om man inte får igenom sitt beslut som polis. Åklagare jobbar under tjänstefelsansvar när de fattar beslut – det är därför de behöver gedigna underlag för att kunna fatta dessa beslut. Muntliga dragningar med lite knapphändig information räcker inte, utan här krävs det skriftliga underlag.

Det jag tycker är viktigt är helt enkelt att Åklagarmyndigheten säger att det kommer att bli väldigt problematiskt att fatta beslut. Jag är rädd för att detta inte kommer att leda till särskilt många beslut. Då lovar man från politiken någonting som man inte kan hålla. Jag är i politiken för att genomföra saker som jag menar har effekt. Det är den invändning vi har mot detta.

Jag är precis lika insatt i hur det ser ut på våra gator i vissa områden som Fredrik Kärrholm är. Jag lovar – jag har också varit där ute. Jag tycker att det är viktigt att vi gör saker som har effekt. Jag undrar fortfarande på vilket sätt åklagare kommer att få gedigna underlag som gör att det går att fatta sådana här beslut.

Anf. 15 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Herr talman! Det gläder mig att få höra från ledamoten att det var ett undantag att repliken inleddes med att anmärka på ordval och att det kommande anförandet kommer att fokusera på sak. Vi behöver en mer saklig debatt om konkreta problem och lösningar i svensk politik och mindre meddebatt om ordval.

Detta är en oerhört betydelsefull lagstiftning. Nu rullar vi ut en lång rad reformer på det kriminalpolitiska området för att bekämpa den gängkriminalitet som har tillåtits växa fram under det socialdemokratiska styre som Centerpartiet i åtta år stödde.

Jag noterar också att Centerpartiet endast har en teknisk invändning mot att detta eventuellt i vissa fall kan leda till ett otillräckligt underlag för att fatta tillräckligt många sådana här beslut. Alla här inne som är för denna lagstiftning är överens om att den ska vara effektiv, så låt oss se hur den fungerar i praktiken. Jag är trygg med att det kommer att bli en effektiv lagstiftning, men jag är också öppen för att den kan bli ännu mer effektiv. Om Åklagarmyndigheten bedömer att systemet kan behöva förändras för att vi på ett rättssäkert sätt ska få ännu fler beslut om preventiva vistelseförbud tar jag gärna del av en sådan hemställan från myndigheten.

Anf. 16 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 1 från Vänsterpartiet, vilket innebär avslag på förslaget om en lag om preventiva vistelseförbud.

Samtidigt vill jag markera att jag instämmer i regeringens och andras starka oro och i slutsatsen att det behövs kraftfulla åtgärder för att öka tryggheten i samhället och minska skjutningar och sprängningar, som är fruktansvärt drabbande. Jag delar dock inte regeringens bedömning av hur det ska ske.

Flera har lovordat lagstiftningsförslaget. Jag hör inte till dem och är förvånad över tilltron. Jag känner i stället en stark oro för att regeringen i uppenbar stress närmast desperat föreslår en riktigt dålig lag. Propositionen lades fram just före jul, beredningen i utskottet startade förra veckan, nu har vi debatt, i eftermiddag ska riksdagen fatta beslut och lagen ska träda i kraft den 1 februari, alltså nästa vecka. Redan detta är upprörande och ett hetsigt snabbspår. Tidöpartiernas regering betar sig maktfullkomligt utifrån att den har tre mandats övervikt i kammaren. Det är ett demokratiförakt.

Vidare har Åklagarmyndigheten i sitt remissvar markerat att man oroas över att man inte kommer att kunna ta fram ett rimligt beslutsunderlag till ikraftträdandet.

Varken jag eller Vänsterpartiet är principiella motståndare till att förbjuda farliga personer att vara på vissa platser. Vi har till exempel länge agerat, ibland i hård motvind, för att kvinnor och barn som utsatts för mäns våld ska få trygghet genom effektiva kontaktförbud som begränsar våldssamma män. Att använda förbud vid villkorlig frigivning eller ungdomsövervakning är andra viktiga möjligheter att begränsa kriminalitet och öka tryggheten.

För att stärka tryggheten i samhället i stort är det inte ett sådant här vistelseförbud som krävs utan helt andra brottsförebyggande åtgärder. Vänsterpartiet är här helt enigt med Socialdemokraterna om att det behövs

andra breda satsningar inom bland annat socialpolitik, skola, fritid och kultur.

Konstruktionen av vistelseförbudet är rättsosäker och står i konflikt med flera bärande principer i en rättsstat. Det riskerar också att vara kontraproduktivt och skapa nya spänningar. Jag är jurist och har jobbat med det sedan slutet av 60-talet. Läsningen av förslaget och kritiken i remissvaren får mig att rysa. Lagen är ärligt talat riktigt dålig.

Den föreslagna lagen riktar sig mot personer som varken är dömda, anklagade eller ens misstänkta för brott. Detta är inte det enda exemplet. Möjligheten till preventiv avlyssning och den pågående utredningen om visitationszoner har likartade konstruktioner. I fallet med vistelseförbud handlar det om en åklagares bedömning av hur en individ potentiellt kan komma att agera i framtiden. Det är vaga kriterier och rekvisit som öppnar för godtyckliga bedömningar av såväl polis som åklagare om det leder fram till beslut. Det är även en komplicerad riskbedömning i flera led, som jag inte ska ägna ytterligare uppmärksamhet åt. Men den är vanskelig, vilket också åtskilliga remissinstanser har markerat.

Det finns också en överhängande risk att helt laglydiga personer får vistelseförbud för att de till exempel umgås med eller är släkt med fel personer. Lagtexten är inte tydligt formulerad, så det finns risk att lagen används godtyckligt och till och med diskriminerande mot vissa grupper. Det finns även risk för etnisk diskriminering.

Om man får vistelseförbud hamnar man dessutom i belastningsregistret, i tio år för vuxna och i fem år för barn. Dessa långvariga registreringar kan innebära hinder på arbetsmarknaden för båda dessa grupper.

Många remissinstanser markerar att vistelseförbudet medför risk för att brottsligheten sprider sig och förflyttar sig så att vi får nya platser och fler barn under 15 år som rekryteras till kriminella nätverk. Ett vistelseförbud kan också få unga att söka sig till andra och kanske ännu mer olämpliga platser och miljöer. En ökad känsla av utanförskap och stigmatisering ligger också i farans riktning och kan skapa en ökad misstro mot det konventionella samhället – i stället för en ökad tillit, som är det vi behöver.

Det kan också finnas en risk för att vistelseförbudet eldar på konflikter kring exempelvis narkotikahandel i ett område. Vissa gäng kanske till och med kommer att kunna dra fördelar av att andra drabbas av vistelseförbud.

Detta gör att man får sätta frågetecken för om detta kan bli effektivt. Om medlemmar i ett kriminellt gäng får vistelseförbud på vissa platser är sannolikheten stor att hela gänget flyttar till en annan plats. Vad gäller den allvarliga brottsligheten med skjutvapen och sprängämnen är den redan i dag väldigt rörlig, och platserna där brotten begås är ofta omöjliga att förutse. Många markerar också att detta kommer att bli otroligt svårt att tillämpa. Södertälje kommun anser till och med att förutsättningarna för ett vistelseförbud gör att lagstiftningen inte kommer att kunna tillämpas alls i praktiken.

Denna lagstiftning utmanar både vår grundlag och våra konventioner. Vi bör vara extra varsamma med rättsstatens principer och fundamenten för vår demokrati när det handlar om kriser. Då är det särskilt viktigt att vi hanterar utmaningar på ett klokt sätt.

Jag vill avsluta med att relatera till Jämställdhetsmyndighetens remissvar – en av många instanser som avstyrker detta lagförslag. Jämställdhetsmyndigheten markerar att vi skulle behöva en helt annan inriktning på

det brottsförebyggande arbetet. Det skulle behövas en inriktning där det tas ett totalgrepp kring våld och där man kan samverka och samordna med våldsförebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Våldets eko och våldets spridning måste vi förhindra och förändra riktningen på. Det gör vi med starka sociala insatser generellt men också med stöd till unga som riskerar att hamna i fel miljöer.

Jag yrkar avslag på regeringens förslag om denna lagstiftning och därmed avslag på utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 17 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! En stor del av den grova kriminaliteten och dess förstadi-er är i dag knutna till vissa geografiska områden. Det handlar om kriminella som sätter skräck i hela bostadsområden och som anser att en viss stadsdel är deras territorium, där de anser sig ha rätt att härja fritt och rekrytera unga in i gängkriminalitet. Det handlar också om kriminella som reser till en angränsande stadsdel för att råna, bråka och trakassera. Resultatet är otrygghet bland de boende.

I min tidigare yrkesroll som polis har jag sett detta på alltför många ställen och alltför många gånger. Jag vet att läget i många av dessa bostadsområden är akut och att vi skyndsamt måste få till både förebyggande och repressiva verktyg för att stävja utvecklingen.

En stor del av Sveriges problem är tyvärr kopplade till att vi inte har varit tillräckligt snabbfotade, och ibland har styrande politiker blundat inför verkligheten ute i våra bostadsområden. Jag är därför glad över att tillhöra ett parti som hörsammar att läget är akut, som inte är naivt och som ser till att lagstiftning nu skyndsamt kommer på plats.

Herr talman! För att göra det svårare för kriminalitet att få fäste i vissa områden och för att bekämpa otryggheten och skjutningarna har vi kristdemokrater i flera år drivit på för att införa vistelseförbud. Med den proposition som nu lagts fram på riksdagens bord ser vi till att detta förslag blir verklighet redan den 1 februari 2024.

Som ni vet saknar brottsutvecklingen i Sverige motstycke. Återkommande hör vi rapporter i internationella medier som talar om ”det svenska tillståndet”. Ingen annanstans i Europa dödas fler av skjutvapenvåld.

Kristdemokraterna har tillsammans med övriga regeringen och Sverigedemokraterna satt igång ett stort reformmaskineri för att bryta denna utveckling. Vi har inlett ett paradigmskifte i rättspolitikerna där vi sätter rättvisa och upprättelse i fokus och där vi inte prioriterar gärningsmännen utan brottsoffren – alla de brottsoffer som blivit bedragna, beskjutna och fått sina hem förstörda. För brottsoffren, deras anhöriga och hela familjer finns skräcken där varje dag. Det är en vedervärdig utveckling, och här måste samhället svara upp.

Ett verktyg för att stoppa kriminellas möjlighet att sätta bostadsområden i skräck är preventiva vistelseförbud, som vi debatterar här i dag. Det är en åtgärd som har visat sig ha effekt. Polisen har under lång tid efterfrågat preventiva vistelseförbud, och i vårt grannland Danmark har det använts med framgång för att kyla ned konflikter och därigenom öka allmänhetens säkerhet och trygghet. Vi ser också resultatet i Danmark där man tränger tillbaka och trycker tillbaka de danska gängerna som har minskat i omfattning och betydelse.

Det bör också påpekas att vi redan i dag i Sverige har vistelseförbud som kan beslutas av kriminalvården. Det har visat sig ha goda resultat. Vistelseförbud är ett viktigt verktyg som har hjälpt polisen att hålla borta kriminella, bland annat i Biskopsgården i Göteborg. Polisen där säger att man ser en försvagning av den kriminella aktiviteten när de kriminella behöver flytta sig. Det ger även kriminella en ursäkt för att inte vistas i området. De kan säga att de inte får vara där, och har därmed en bra ursäkt för att inte behöva ta ansvar för det.

Herr talman! Lagstiftningen utformas så att en person som befaras främja ett kriminellt nätverks brottslighet ska kunna förbjudas att vistas i ett avgränsat område, även om personen inte är dömd för brott. Det kan exempelvis handla om en gängkriminell som ägnar sig åt narkotikahandel på ett lokalt torg, om trakasserier eller om gängrekrytering på en viss plats. Området ska bestämmas utifrån var risken för brottslighet finns någonsans. Det kan handla om en allmän plats, skolgårdar och motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem. Det ska kunna användas mot alla straffmyndiga personer, även unga från 15 år. Vi talar dock inte om barn under 15 år, väl att märka.

Lagstiftningen innehåller även flera rättssäkerhetsgarantier, och regeringen har gjort en noggrann avvägning mellan mål och medel. Åklagare kommer att pröva och fatta beslut. Förbud får bara meddelas när det är proportionerligt, och det begränsas i både tid och rum genom att det ska handla om en begränsad plats och att förbudet ska gälla i högst sex månader i taget. Den som är under 18 år ska ha tillgång till ett offentligt biträde i processen, och alla beslut om vistelseförbud ska kunna överklagas till allmän domstol.

Herr talman! Brottbekämpningen måste vässas med fler verktyg om vi ska kunna återta tryggheten och förebygga att unga rekryteras in i gängen. Kristdemokraterna har redan varit med och fått ny lagstiftning på plats, såsom preventiv avlyssning. Nu ser vi även till att införa preventiva vistelseförbud. Även annat är på gång, exempelvis kameror, visitationszoner och anonyma vittnen.

Herr talman! Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 18 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag begär replik eftersom jag undrar över en del punkter i anförandet nyss.

Jämförelsen med kriminalvården har jag själv gjort. Dock finns det en avgörande skillnad, för när det handlar om villkorlig frigivning eller ungdomsövervakning är detta led i påföljder för ett brott om man kombinerar det med ett vistelseförbud. I den här lagstiftningen är det inte en påföljd, eller inte tänkt att vara det. I remissvaren finns också ifrågasättanden: Är detta en påföljd eller en administrativ åtgärd? Denna tveksamhet gör också att det kanske inte ens håller i prövningar i Europadomstolen.

Det som skiljer sig åt är att här räcker det med misstanke. Man behöver egentligen inte ha något konkret underlag.

Jag undrar också över jämförelsen med Danmark och Norge. Många kritiserar i remissvaren att det inte finns någon forskning som visar vilka effekterna har varit i Danmark och Norge. I Norge tillämpar man detta

väldigt sällan. I Danmark vet man inte om det är detta eller någonting annat, till exempel de stora sociala insatser man gjort, som har fått effekt.

Jag skulle också vilja följa upp en tredje sak, nämligen detta med offentliga biträden. Varför borde inte alla få det?

Anf. 19 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Visst, när kriminalvården använder vistelseförbud handlar det om personer som har avtjänat ett straff för ett brott de har begått. Det jag ville peka på är att själva metoden med vistelseförbud har en bra och avkylande effekt på de personer som blir berörda. Det finns ingen anledning att tro att det inte skulle kunna ha effekt även i de andra fallen.

Sedan är det också en preventiv fråga. Det finns givetvis någon form av brottsmisstanke, att personer ägnar sig åt brottsliga aktiviteter. Det är inte så att man slår urskillningslöst mot vilka personer som helst, utan polisen måste ha goda grunder för att gå till åklagare och yrka på vistelseförbud. Åklagaren i sin tur ska givetvis pröva polisens framställning och se om det finns ett underlag som är tillräckligt bra för att kunna ta ett beslut i frågan. Jag ser egentligen inte någon fara i det.

När det gäller vistelseförbudet i Danmark vittnar polisen om att det har haft en bra och avsedd effekt. Visst kan man säga att det inte finns tillräcklig forskning, men samtidigt får man lyssna på dem som jobbar i professionen och förlita sig på att de har en god uppfattning om vad som ger effekt och vad som inte gör det.

Den sista frågan handlade om offentligt biträde. Ja, det kan ju alltid diskuteras hur man har landat där. Det kan jag inte ge något rakt svar på.

Anf. 20 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret, som dock inte gör mig nöjd eller tillfreds.

Hur man beslutar de preventiva vistelseförbuden är ju artschild från när förbudet ingår i en påföljd för ett redan begånget brott, utdömd i domstol. Där har vi en rättssäkerhet och kan göra en prövning. De här förbuden kan man visserligen överklaga till domstol, men det är ett väldigt lösligt underlag, något som många starka remissinstanser pekar på. De som har markerat denna oro är inte bara juridisk spetskompetens utan också många kommuner: Hur ska vi förhålla oss till detta? Kommer det ens att kunna funka?

Här är det bara risker som skapar nya risker, menar jag. Jag kan inte ha tilltro till att en så här löst konstruerad lagstiftning skapar rättssäkerhet och rättstrygghet.

Jag skulle också verkligen önska att man hade offentligt biträde inte bara för unga personer. De kommer att få möjlighet till offentligt biträde, likaså om det blir i kombination med fotboja. Här tycker jag att det nästan finns ett förakt i regeringens förhållningssätt när man säger: Var så god, du kan ha ett eget biträde, men betala själv! Det är klassförakt för mig.

Anf. 21 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Gudrun Nordborg hänvisade tidigare till kontaktförbud när det gäller hot mot kvinnor och så vidare. Det finns stora likheter med detta, i den meningen att det också är en preventiv åtgärd. I det avseendet

är vi nog ganska överens. Sett ur rättssäkerhetssynpunkt väger de nog ganska lika när man gör bedömningen. De som åläggs kontaktförbud är kanske inte heller dömda för något brott, men de har ändå ett kontaktförbud utifrån en anmälan och ansökan från den som är utsatt.

Jag tycker att kontaktförbud är ett alldeles utmärkt exempel. Detta har stora likheter med det. Jag tycker att Gudrun Nordborg förstorar upp det, men jag förstår att vi inte är överens i denna fråga. Jag kan bara konstatera att det finns en majoritet i riksdagen för att klubba vistelseförbudet.

Anf. 22 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 3.

47 knivhugg – det var vad fyra barnsmamman attackerades med en solig majdag hemma i sin lägenhet, där hon borde ha fått känna sig trygg. Hon hittades död på köksgolvet, med tydliga avvärjningsskador på armarna för att hon försökt skydda sig från den vansinniga attacken från sin make. Han dömdes av Solna tingsrätt till livstids fängelse men godtog inte domen utan överklagade till hovrätten. Hovrätten instämde med tingsrätten i att detta var ett mord men bestämde straffet till 16 års fängelse.

Det här var hösten 2015. Jag, som var åklagare i fallet, vägrade att acceptera utgången. Riksdagen hade ju året innan, den 1 juli 2014, ändrat straffbestämmelsen för mord för att fler sådana här fruktansvärda brott skulle rendera livstidsstraff, och jag trodde verkligen att Högsta domstolen skulle ställa detta till rätta – men tyvärr.

Redan i lagstiftningsprocessen hade Lagrådet sagt till regeringen att utforma straffbestämmelsen på ett annat sätt om man ville uppnå syftet med den nya lagstiftningen, nämligen få fler livstidsdömda för så här allvarliga mord. HD kom fram till samma slutsats, nämligen att lagstiftningen inte gick att använda på det här fallet på det sätt som regeringen utlovat. Det blev bakläxa, helt enkelt, och det tog ett antal år innan det gick för oss som jobbade inom rättstillämpningen att uppnå det som politikerna hade utlovat.

Herr talman! Varför berättar jag den här historien nu? Jo, för att jag fortfarande bär den med mig, som en erfarenhet från min åklagartid då jag faktiskt var heligt förbannad på, som jag tyckte då, taffliga lagstiftare. Att pressa fram lagstiftning och inte lyssna på en gedigen analys från tunga jurister tyckte jag var plakatpolitik.

När jag nu befinner mig där jag gör, i den lagstiftande församlingen, är det viktigt för mig, faktiskt en hederssak, att göra mitt yttersta för att medverka till en så bra lagstiftning som möjligt. Och med bra menar jag en som går att använda på det sätt som politiker aviserar att den ska användas, som uppnår de syften man säger sig vilja nå, som blir effektiv och, inte minst, som går att tillämpa.

Herr talman! Jag konstaterar att Lagrådet i sitt yttrande över det lagförslag om preventiva vistelseförbud som vi diskuterar i dag säger att den konstruktion som regeringen valt är svårtillämpad då den innehåller dubbla riskbedömningar – först en riskbedömning om viss typ av brottslighet, sedan en annan riskbedömning med ett inte tydligt angivet beviskrav kring hur den person som ska få ett vistelseförbud anses främja brottsligheten.

Som jag har sagt tidigare i mina repliker står Centerpartiet bakom att vistelseförbud ska införas. Men återigen: Det ska vara ett vistelseförbud som går att tillämpa.

Det finns faktiskt en hint i Lagrådets yttrande om att titta på konstruktionen i kontaktförbudslagen. Där finns riktlinjer för rättstillämpningen och vad som ska beaktas i riskbedömningen. En sådan konstruktion skulle helt klart ge bättre vägledning för de åklagare som ska ingripa och fatta beslut utifrån lagstiftningen.

Det är faktiskt åklagare som den här lagstiftningen vänder sig till i första hand. Har då åklagare med erfarenhet från just sådan verksamhet tillfrågats i denna lagstiftningsprocess? Som ersättare i justitieutskottet titade jag på propositionen innan vi i Centerpartiet lade fram vår följdmotion. Det var intressant, herr talman. Det stod flera gånger att Åklagarmyndigheten inte hade någon erinran och att man tillstyrkte tillsammans med en mängd andra remissinstanser.

Jag har tyvärr inte inför själva följdmotionen utan först inför denna debatt haft möjlighet att hinna titta på just remissvaren. Det är lite anmärkningsvärt att det inte nämns någonting i propositionen, som jag hade läst, om vad Åklagarmyndigheten ändå säger.

Åklagarmyndigheten säger helt enkelt mellan raderna – en jurist läser och hör ganska mycket mellan raderna – att det är problematiskt för åklagare att få del av underrättelsematerial. Man säger att beslutsunderlaget i en sådan här utredning i huvudsak kommer att tas fram av Polismyndigheten. Det kan vara spaningsinformation eller tillförlitliga underrättelser från trovärdiga källor till polisen, och då är det inte självklart lämpligast att det är åklagare som ska pröva frågan om vistelseförbud. Bedömningen av trovärdigheten – alltså trovärdigheten på källan som lämnar upplysningarna som ska ligga till grund för en bedömning om en person ska få vistelseförbud eller inte – görs också säkrast av mottagaren av underlaget.

En åklagare ska alltså få ett skriftligt underlag, som inte får innehålla känslig information som sabbar, om jag uttrycker mig enkelt, polisens underrättelseverksamhet. Men man ska samtidigt under tjänstefelsansvar känna sig så pass trygg i en bedömning som ska ske i två steg. Det ställs stora krav på en åklagare redan i dag.

Detta säger Åklagarmyndigheten i ett remissvar den 16 oktober, fyra dagar efter att nuvarande regering har hållit en presskonferens och sagt att den här lagstiftningen minsann ska träda i kraft den 1 februari i år. Det betyder att det inte finns någon möjlighet att omarbete lagstiftningen på det sätt som Åklagarmyndigheten antyder skulle vara en mer effektiv väg att gå. Jag tycker att det är ett underbetyg till vår lagstiftningsprocess.

Jag är ledamot i konstitutionsutskottet till vardags och gör ibland besök här i justitieutskottet för en debatt. Jag har hört många av er andra talare här säga att vi har ett jätteproblem ute på gator och torg med våldsbrottslighet och gängbrottslighet. Jag håller med. Jag har sett det och har upplevt det. Jag lovar att jag verkligen vill komma åt det. Men jag tycker att det är problematiskt när politiker står och lovar väldigt mycket men inte ens har lyssnat. Man har inte tagit sig tid att lyssna på den myndighet som ska sitta och göra bedömningarna.

Det märks kanske att jag blir lite upprörd av detta. Åklagare jobbar ganska hårt, och jag har många åklagarkollegor där ute som gärna skulle få effektiva verktyg. Men nu säger Lagrådet att det här är svårtillämpbart

och att man skulle kunna titta på kontaktförbudslagen så att det blir tryggare för en åklagare att fatta detta beslut. Dessutom har lagstiftningen nu stressats på så att den, som egentligen skulle träda i kraft den 1 juli i år, ska träda i kraft nästa vecka.

Jag vet inte hur jag ska bemöta Fredrik Kärholm's ord om att jag som åklagare satt bakom ett skrivbord. Jag tror inte att Fredrik Kärholm har särskilt god inblick i hur det är att jobba på en allmän åklagarkammare. Man springer mest hela tiden.

Nästa vecka ska alltså åklagare få detta verktyg i sin hand. Det finns inga beslutsstöd. Det hinner Åklagarmyndigheten naturligtvis inte ge underlag till, vilket görs centralt. Det finns inte heller möjlighet att införa några digitala hjälpmedel. Det ska ske manuellt, enligt propositionen.

Vi har allvarliga problem ute på våra gator och torg med en gängbrottslighet som tar ett grepp om vissa områden. Då är det synd att den här regeringen återkommande hastar fram lagstiftning som inte blir bra. Det gör mig fortfarande lite förbannad att det inte blir bra när det finns möjlighet till det.

(Applåder)

Anf. 23 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Vi debatterar i dag förslaget om en lag om preventiva vistelseförbud. Jag tycker att ordet preventiva är det som vi ska ta fasta på. En synonym till ordet preventiv är förebyggande. Är det någonting som vi liberaler gillar är det att kunna förhindra olyckor, orättvisor och annat som gör att folk drabbas, bland annat att bli utsatta för brott.

Nu är det många av oss som vill se mer av det förebyggande arbetet och att myndigheter arbetar mer förebyggande, mer proaktivt och mer preventivt. Vi i regeringen vill, som jag sagt förut, flytta fokus från gärningsmannen till brottsoffret. Vi vill skapa bättre förutsättningar för att färre ska råka ut för brott. Vi vill jobba mer proaktivt.

Alla vet att polisen går på knäna och att utredningar blir liggande i högar. I höstas tog vi del av Riksrevisionens rapport om det dåliga utredningsresultatet när det gäller vardagsbrottsligheten. Domstolarna har fler ärenden än det finns domare som kan döma, kön är lång till rättegångarna och på våra anstalter är det fullt.

Det är med andra ord viktigt att vi nu med full kraft och på alla sätt lägger krut på det förebyggande arbetet. Vi måste börja jobba alltmer med att ta fram reformer och lagar som ger de brottsbekämpande myndigheterna verktyg för att kunna jobba preventivt.

Herr talman! De preventiva vistelseförbuden är ett sådant verktyg. Och det är ett efterlängtat sådant, inte minst om man frågar poliserna på gatan. Nu får de stöd i lagen för att förbjuda en individ att befinna sig på en viss plats, för att på så sätt förhindra att brott begås på platsen eller att brott främjas – kom ihåg det: att brott främjas – på platsen.

Det man särskilt haft i åtanke när lagförslaget tagits fram är den enorma problematik vi i dag har med gängbrottslighet och de kriminella nätverk som inte sällan rekryterar in unga i gängen. Sådant ska inte få ske. Våra barn ska vara fredade, inte minst i skolan och på fritidsgården. Där hör gängmedlemmar inte hemma. De ska inte vara där.

Finns det risker med preventiva lagar som den här? Det finns det såklart om lagen missbrukas, om personer som arbetar med myndighets-

utövning inte förstår hur lagen ska användas eller struntar i den individ som utsätts för lagen och om man struntar i proportionaliteten. Den risken finns såklart. Men jag är inte orolig över det. Lagen är rättssäker, eftersom beslutet om preventiva vistelseförbud först ska prövas av en åklagare som sedan beslutar. Därefter kan det överklagas till en domstol.

Jag hörde ledamoten Malin Björk tala förut. Jag känner Malin Björk som en duktig och duglig åklagare. Jag känner inte riktigt igen att åklagarna kommer att få svårt att fatta beslut eftersom det kommer att fattas underlag.

Jag jobbade ett tag som knarkspanare. Vi var ofta ute och behövde göra husrannsakan. Anledningen till att vi ville komma in i vissa lägenheter var att vi fått tips. Då ringde vi en åklagare och berättade att vi fått in tips från trovärdiga informatorer. På det underlaget fattades beslut om husrannsakan. Jag hoppas att man ska komma fram till en arbetsmetod som innebär att åklagarna kan lita på poliserna, på att de underlag som åklagarna får in är rättssäkra, precis som när poliserna i dag begär till exempel beslut om husrannsakan från en åklagare.

Jag blev lite förvånad när jag hörde att åklagare i remissrundan har uttryckt en farhåga om att de inte kommer att kunna fatta beslut för att de inte kommer att ha rätt beslutsunderlag. Jag hoppas att man hittar en arbetsmetod som fungerar. Jag är faktiskt inte orolig över det.

Vad gäller annan oro som vissa ledamöter har presenterat över att man inte riktigt litar på de rättskipande myndigheterna, till exempel polisen, får man inte glömma bort att svensk polis i dag har våldsmonopol – och inte bara det. De har även befogenhet att visitera, avvisa, avlägsna och gripa folk, stoppa bilar och kontrollera id. Missbrukas det? Ja, det har absolut hänt. Men det är väldigt ovanligt, skulle jag vilja säga.

Jag har sagt det här förut, och jag må vara färgad av min bakgrund som polis, men vi har faktiskt en av världens bästa poliskårer. Korrupktion, brott och missbruk av myndighetsbefogenheter är extremt ovanligt. Vi kan lita på svensk polis. Tala gärna om för mig om något land har en bättre poliskår som man kan lita mer på! Jag är öppen för diskussion.

Det har framförts kritik om att den här lagen saknar geografisk begränsning. Men vi måste lita på myndigheterna och att de tar till vara både behovs- och proportionalitetsprincipen. Vistelseförbudet ska gälla en mindre, avgränsad plats, och det tycker jag inte går att misstolka.

Jag är övertygad om att rättssäkerheten tas till vara när det kommer till den här lagen. Den är ett bra verktyg för polisen för att se till att barn, ungdomar, vuxna och pensionärer kan få en tryggare vardag. Jag tänker då främst på de unga som riskerar att dras in i eller drabbas av kriminalitet. Vi i samhället och vi politiker måste göra allt vi kan för att förhindra det. Det är vår förbannade skyldighet. Jag tror att vi alla här inne i kammaren är överens om detta och yrkar därför bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Kärrholm (M).

Anf. 24 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Tack, Martin Melin, för engagemanget i den här frågan! Jag kan inte låta bli nu när jag som åklagare får möjlighet att prata med en polis om det här ämnet, för det är engagerande och viktigt.

Jag håller med Martin Melin om att det är viktigt att införa verktyg likt detta, och det är därför jag tycker att det är problematiskt hur den här lagstiftningsprodukten har hanterats. Jag önskar att den ska bli effektiv.

Jag känner Martin Melin som en mycket sympatisk polis med erfarenhet av att jobba med knarkspaning och att behöva göra husrannsakan. Det är ett vanligt tillvägagångssätt då att polisen lämnar uppgifter av viss konkretion och att åklagare på mer eller mindre stående fot, på språng med telefon i handen, fattar beslut och att polisen sedan genomför husrannsakan.

Jag har mycket goda erfarenheter av att jobba med många bra poliser. Det vill jag verkligen understryka. Men det här handlar om en annan typ av åtgärd än husrannsakan. Ett vistelseförbud begränsar ju på ett helt annat sätt. Det är inte en tillfällig åtgärd utan något som ska löpa en längre tid. Det behövs också skriftligt underlag. Precis som Martin Melin beskrev det är det ofta på telefon en uppgift förmedlas som leder till konkret beslut om husrannsakan.

Jag undrar hur Martin Melin anser att underlaget ska se ut. Vilka uppgifter kan lämnas till åklagare utan att källor röjs och så att beslutsunderlaget ändå blir tillräckligt?

Anf. 25 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Malin Björk för frågeställningen och för engagemanget hon visar.

Det är viktigt när vi stiftar lagar i den här kammaren att de är hållbara och fungerar. Ledamoten känner ju som åklagare till att saker måste hålla även i en rättegång, där de nagelfars och där varje ordval är viktigt. Jag förstår alltså intresset för hur det här ska hanteras.

Jag var nere i Göteborg för ett par veckor sedan och pratade med polisen. Då frågade jag lite om hur det här skulle användas. Deras farhågor var inte att de måste hemlighålla information de skulle behöva ge till åklagaren för att den ska kunna fatta beslut. Inte sällan kommer det att handla om folk som är dömda eller finns i belastningsregistret eller misstankeregistret som till exempel nätverkskriminella.

Det kommer att finnas underlag. Man kommer inte att begära vistelseförbud för en person som polisen vet håller på med kriminell verksamhet men som inte är dömd. Det är inga sådana personer man kommer att begära vistelseförbud för. Det sa de poliserna till mig. Det kommer att finnas bra underlag som åklagaren naturligtvis kommer att få skriftligt och kan basera beslut på. Så har jag fått det berättat för mig, och jag tror också att det är så det kommer att användas.

Om det blir problem får man väl se över arbetsmetoden. Jag är mån om att det här sköts rättssäkert och att saker ska hålla även för prövning i domstol.

Anf. 26 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Martin Melin!

Det är ett intressant fall som ledamoten nämner. Det gäller personer som redan är dömda och som skulle kunna träffas av ett sådant här förbud. Det tycker jag är särskilt intressant eftersom Lagrådet skriver att man skulle kunna ha en kontaktförbuds konstruktion. Åklagare jobbar ofta med kontaktförbud. Det blir mycket lättare.

Beslut om kontaktförbud fattas också baserat på misstanke. Sådana beslut har jag tagit i parti och minut, kan jag nästan säga. Man gör en bedömning av pågående brottslighet och av vad personen är dömd för tidigare.

Centerpartiets reservation handlar om att det hade varit önskvärt att man hade fått lite mer tid på sig att inarbeta dessa synpunkter så att det hade blivit en bättre lagstiftning. Det är mitt medskick från Centerpartiets sida. Jag har ingen ytterligare fråga till Martin Melin men uppskattar diskussionen.

Anf. 27 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Jag kan bara intyga att även jag tycker att det är viktigt att nya lagar är väl genomarbetade och kommer att fungera hela vägen fram till en dom. Jag är dock inte lika orolig som ledamoten, men jag tar till mig vad hon säger. Det tror jag att de andra också gör.

Jag tror också att när lagen börjar användas ser vi om det finns brister, och i så fall får man väl hämta hem den och göra om den. Det finns ju andra lagar som stiftats som man har fått hämta hem, förbättra, förändra och lägga till saker i. Det har gjorts förut. Det finns inget som hindrar att det görs igen, men som lagen ser ut i dag är jag inte orolig.

Anf. 28 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har valt att stå bakom huvuddragen i propositionen om vistelseförbud även om vi också har en följdmotion och en del synpunkter och ändringsförslag. Det är inte alldeles självklara överväganden i den här produkten, men låt mig motivera vårt ställningstagande kring detta.

Jag kan börja med den huvudsakliga invändningen som vi och många andra har när det gäller preventiva vistelseförbud. Den är att de kan utfärdas mot personer som inte är dömda för något brott. Det är principiellt tvivelaktigt. Jag tycker inte att man ska förneka det, och därför borde lagstiftningen följas upp löpande och även utvärderas efter en tid. Det borde vara tydligare, och det har vi också föreslagit i vår följdmotion.

Herr talman! Som sagt ser vi i Miljöpartiet ändå att det finns saker som överväger denna princip och denna invändning. Anledningen till det är förstås att vi har ett oerhört stort problem som vi behöver hantera med full kraft, även med okonventionella åtgärder. Det behövs verktyg för att se till att unga pojkar inte rekryteras in i gängmiljöerna i den omfattning som nu sker.

Herr talman! Vi noterar också att regelverket har förbättrats i propositionen jämfört med det som föreslogs i utredningen. Vistelseförbud kan utfärdas för maximalt sex månader enligt propositionen; i utredningens förslag var det ett år. Vi tycker dock fortfarande, herr talman, att den maximala geografiska ytan för zonen för vistelseförbud borde begränsas. Vi tycker också att barnrättsperspektivet borde förstärkas ytterligare.

Den kanske allra viktigaste synpunkt som vi har är att diskrimineringslagens tillämpningsområde borde utvidgas. Det här är något som även flera remissinstanser pekar på, inte minst DO, Diskrimineringsombudsmannen. Det presenterades också ett sådant förslag i utredningsbetänkandet *Ett utökad skydd mot diskriminering*, SOU 2021:94.

Herr talman! Låt mig också säga något om beredningen, som Centerpartiets ledamot tidigare resonerade väldigt klokt om. Jag tycker verkligen att vi ska ta till oss det som sades om hur illa det kan gå när lagstiftare inte bereder ärenden på ett tillräckligt bra sätt. Det kanske allra tydligaste exemplet är när riksdagen tidigare försökte skärpa straffet för mord. Det var rent kontraproduktivt, för resultatet blev det rakt motsatta. I stället för att fler dömdes till livstid, som den lagstiftande församlingen ville, blev det färre. Det berodde på att det slarvades med beredningen.

Nu har vi ett ärende gällande vistelseförbud. Vi hanterade det i utskottet förra veckan. I går tisdag justerades det av utskottet. Vi debatterar det nu på förmiddagen, och om några timmar ska vi fatta beslut vid voteringen klockan 16. Nästa torsdag, om knappt åtta dygn, träder lagen i kraft.

Åklagarmyndigheten har i sitt remissvar påpekat att de inte hinner driftsätta beslutsstöd, att de kommer att få arbeta med det här manuellt och att arbetsbelastningen därför kommer att öka. De har anfört att de vill ha ett senare ikraftträdande. Men det struntar regeringen i.

Herr talman! Jag brukar påpeka att vi som politiker ska vara lyhörda inför de rättsvårdande myndigheternas önskemål. Vi ska inte köpa dem rakt av, men vi ska lyssna på vad det är man behöver för verktyg och mandat för att kunna komma till rätta med kriminaliteten. Det måste rimligtvis även gälla i sådana här fall, där myndigheter vädjar om ett lite senare ikraftträdandedatum. Men regeringen, full av prestige, struntar i vad Åklagarmyndigheten tycker.

Herr talman! Gunnar Strömmer hastar och slarvar. Det är någonting som går igen i fler ärenden, såsom dem om anonyma vittnen och visitationszoner. Jag menar att det här är allvarligt. Regeringen måste skärpa sig, för detta är inte en bra väg. Risken är att lagstiftningen inte kan tillämpas på det sätt som regeringen och riksdagen tänkt sig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

§ 4 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om internprissättning

*Subsidiaritetsprövning
av kommissionens
förslag till direktiv
om internprissättning*

Skatteutskottets utlåtande 2023/24:SkU16

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om internprissättning (COM(2023) 529)
föredrogs.

Anf. 29 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Skatteutskottet ska nu debattera sitt utlåtande nummer 16. Det handlar om subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv 2023:529 om internprissättning. Då undrar kanske vän av ordning: Vad är egentligen subsidiaritetsprövning, och vad är internprissättning?

Kort sagt kan man konstatera att en subsidiaritetsprövning i grunden handlar om huruvida EU eller nationalstaten ska fatta beslut i en viss fråga, eller annorlunda uttryckt: huruvida EU enligt något av fördragen har fog att lägga fram ett förslag. Internprissättning handlar, herr talman, om frå-

gan: Var ska skatter betalas? Internprissättning handlar om vilka priser företag inom en koncern betalar till varandra. Det kan låta tekniskt, men det är viktigt just för att det avgör i vilket land skatter betalas.

De här tekniska frågorna kan förefalla mindre intressanta, men de är extremt viktiga av principiella skäl. De handlar om rätten att ta ut direkta skatter. Detta är medlemsstatens rätt, vilket är en oerhört viktig princip för oss socialdemokrater, framför allt eftersom det just nu pågår ett ganska omfattande arbete, med en svallvåg av olika direktivförslag, inom EU men också på global nivå inom skatteområdet. Det här arbetet är i grunden extremt viktigt. Men det är också viktigt att både EU och OECD fokuserar på rätt saker.

Före jul röstade vi här i Sveriges riksdag igenom lagen om tilläggs-skatt. Det är en viktig lagstiftningsprodukt som handlar om att skapa en global miniminivå för bolagsskatter. Men detta viktiga arbete kan svårligen göras av en enskild nationalstat. Nu måste man arbeta igenom detta och se till att detaljerna kommer på plats, så att lagen får rätt effekt. Det är enligt vår uppfattning viktigare än att EU-kommissionen kommer med nya lagstiftningsprodukter, som nu är fallet.

Före jul hade riksdagen också en debatt kopplat till en annan subsidiaritetsprövning. Där hade en enig riksdag invändningar gällande just subsidiaritet. Då pratar jag om det direktiv från kommissionen som ibland kallas för Hots. Det handlar om att mindre bolag ges möjlighet att välja mellan olika skattesystem i EU. Vi socialdemokrater menar att utgångspunkten för samarbetet inom EU är att skattebasen ska bestämmas nationellt.

Hur tänker vi då gällande denna subsidiaritetsprövning, som alltså handlar om internprissättning? Jo, enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd om och endast om den planerade åtgärden inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Vidare måste åtgärden ha en rättslig grund i något av EU-fördragen. En annan del av subsidiaritetsprövningen avser proportionalitetsprincipen, som stipulerar att unionens åtgärder till innehåll och form inte ska gå utöver vad som behövs för att nå målen i fördraget.

I detta fall handlar debatten om internprissättning och närmare bestämt en princip inom ramen för internprissättningen som kallas för armlängdsprincipen. Den principen säger att priser och villkor som avtalas mellan närstående företag, det vill säga företag inom samma koncern, som handlar med varandra ska vara jämförbara med de priser och villkor som skulle ha gällt om företagen varit oberoende av varandra.

Denna regel har förstås en ganska omfattande praxis. Den är inte bindande utan utarbetad av OECD. Därför är regelverket dynamiskt. Vi socialdemokrater menar att det är viktigt att regelverket är just dynamiskt, eftersom det här är rörlig materia.

Vi socialdemokrater inser att frågan om internprissättning är gränsöverskridande. Trots detta menar vi att det finns en risk att den flexibilitet som behövs i den här typen av reglering försvinner om EU lagstiftar på detta område. Jag säger det igen: För oss socialdemokrater är grundprincipen att det är medlemsstaterna som fattar beslut om direkta skatter viktig och måste värnas. Därför har vi när det gäller det här direktivet också en subsidiaritetsinvändning.

Varför då denna debatt, kanske någon tänker? Ni är ju eniga i den här frågan, och uppenbarligen också när det gäller den andra produkten som jag precis nämnde.

Vi socialdemokrater menar att det är viktigt att det förs en samsad debatt här i riksdagens kammare om vad EU ska göra och inte göra. Vi tycker också att det är viktigt att man lyfter det faktum att det har skett ett skifte i hur regeringen förankrar skattefrågor i Sverige som kommer från EU.

Under hela 2000-talet, alltså i två decennier, har regeringar från höger till vänster säkrat en bred blocköverskridande majoritet i dessa skattefrågor. Det har tjänat Sverige väl, herr talman. Tyvärr verkar Tidöavtalet sätta käppar i hjulet för detta. Vi socialdemokrater beklagar det.

Av uppenbara skäl har moderater och socialdemokrater olika syn på den svenska skattepolitiken. Men vi har historiskt haft samma syn på vad som är EU-frågor och vad som är nationell kompetens just när det gäller skatt. Vi tror inte att det är bra för Sverige om den samsynen bryts. Därför beklagar vi att den breda förankringsprocessen inte längre existerar.

Ni som följer debatterna i kammaren och framför allt skatteutskottets debatter här i kammaren noterar att jag tog upp det här problemet redan innan jul. Men det finns ingenting som tyder på att frågan är löst. Därför kommer jag med en dåres envishet att fortsätta att tala om detta problem.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis konstatera att allt arbete inom skatteområdet blir helt meningslöst om vi inte tar arbetet mot skattefusk på allvar. Här har regeringen mycket att bevisa. Här har statsministerns käcka uttryck om driv i steget lyst med sin frånvaro.

Vi socialdemokrater menar att arbetet mot skatteflykt och skattefusk är oerhört prioriterat. Redan 2016 fattade den dåvarande S-ledda regeringen beslut om ett tiopunktsprogram mot skatteflykt. Den S-ledda regeringen arbetade effektivt och intensivt med de frågorna.

Tyvärr har inte den nya högerkonservativa SD-ledda regeringen visat samma vilja att bekämpa skatteflykt. Jag tänker på nedläggningen av exit-skatteutredningen, hanteringen av ny kupongskatt och också på Skatteverkets minskade ram för arbetet mot just skatteflykt.

Det är viktigt, riktigt och nödvändigt att bekämpa skattefusk och därmed skapa en kraftfull och rättvis skattepolitik som gör att vi som land också fortsättningsvis håller ihop. Jag yrkar därför avslutningsvis bifall till utskottets förslag i skatteutskottets utlåtande 16 och därmed också till det motiverade yttrandet.

(Applåder)

Anf. 30 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! I dag får vi tillfälle att i kammaren lyfta fram en av skatteutskottets subsidiaritetsprövningar. Vad är det då för EU-förslag som är uppe på bordet? Det benämns som Förslag till direktiv om internprissättning. Vad är då internprissättning, och varför behöver man ett regelverk om detta?

Herr talman! När två företag som ligger i olika länder men inom en och samma koncern, eller intressegemenskap, gör affärer med varandra öppnas teoretiskt en möjlighet att ackumulera affärstransaktionens vinst i antingen det land där företaget som säljer varan ligger eller där företaget som köper varan ligger.

För att förhindra att man använder liknande gränsöverskridande transaktioner som ett verktyg för skatteplanering, dubbelbeskattning eller dubbel icke-beskattning, finns det i dag ett regelverk utformat av OECD.

Detta går lite förenklat ut på att man vid liknande transaktioner mellan företag inom samma koncern eller intressegemenskap ska använda en så kallad internprissättning som ska vara i enlighet med en armlängdsprincip. Det innebär att priser och andra villkor kopplade till transaktionen ska överensstämma med vad som skulle ha avtalats mellan oberoende företag i en motsvarande situation.

Alltså: Bara för att man gör gränsöverskridande affärer inom en och samma koncern ska man inte kunna välja i vilket land den vinst som uppstår vid transaktion ska beskattas.

Nu har skatteutskottet behandlat detta ärende som en så kallad subsidiaritetsprövning. Detta innebär att vi inte tittar på förslaget i sak utan gör bedömningen om detta beslutas på rätt nivå för att uppnå målet. Huvudregeln är att beslut ska fattas på så låg nivå som möjligt för att ändå uppnå målen med förslaget.

Herr talman! Handel är något som är positivt och som är en viktig komponent för välförhållandet i vårt land. Skatter från företag i Sverige som exporterar produkter och tjänster utomlands är på vilka vi primärt bygger vår välfärd och vårt samhälle.

Sverigedemokraterna är i grunden ett handelsvänligt parti. Varje förenkling som vi kan göra för att underlätta handel mellan länder, oavsett om det är med andra EU-länder eller med tredjeland, ser vi som positivt.

Vi anser också att skatteflykt och skatteundandragande ska beivras och ser förslag som är träffsäkra och som inte orimligt belastar företag eller respektive länders skattemyndigheter som positivt. Dock är kommissionens förslag lite tårta på tårta.

Herr talman! Som jag nämnde tidigare har OECD redan ett regelverk för just internprissättning. Visserligen är OECD:s riktlinjer inte bindande, och det är upp till varje land att tolka riktlinjerna. Men det är samtidigt ett dynamiskt regelverk som utvecklas över tid och som uppdateras regelbundet.

Att EU nu skulle ta fram ett parallellt system som är bindande för medlemsstaterna, visserligen baserat på OECD:s regelverk men utan den flexibilitet som medges av det befintliga regelverket, riskerar att skapa nya problem vid transaktioner med tredjeland.

Det finns dessutom en överhängande risk, som ofta när EU ska vara med och ta fram system, att det blir överarbetat och extra krångligt. Dessutom är frågan om internprissättning och armlängdsprincip global och kräver därför globala lösningar.

Men den viktigaste invändningen är att värna medlemsländernas befogenheter på skatteområdet. Nyttan av harmoniserade regler måste vägas mot möjligheten att införa och behålla nationella regler.

Herr talman! Att EU konstant visar ambitioner att flytta fram sina positioner och överföra mer makt från våra nationella parlament till Bryssel ser vi Sverigedemokrater som oroväckande, och det borde bekymra fler.

Denna subsidiaritetsprövning berör dock inte just denna del om maktförflyttning. Men om det föreslagna EU-gemensamma regelverket om internprissättning skulle bli verklighet kommer det sannolikt att bli mer stel-

bent, och möjligheten att tillämpa OECD:s regelverk med dess flexibilitet blir mer begränsad.

Regeringen gör dessutom bedömningen att kommissionen överdriver problematiken med medlemsländers tolkningar av OECD:s regelverk, och tvister, åtminstone mellan medlemsstater, löses med ömsesidiga överenskommelser genom skatteavtal.

Regeringen anser också att tvister generellt inte uppstår på grund av att medlemsländer tolkat armlängdsprincipen på olika sätt, då denna inte är en exakt vetenskap utan en övergripande princip för att rätt skatt ska betalas i rätt land och att förutsättningarna ofta skiljer sig i de enskilda fallen. Sammanfattningsvis anser utskottet precis som regeringen att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

Visserligen är internprissättningsproblematiken gränsöverskridande i sin natur. Men då det redan finns ett regelverk från OECD att förhålla sig till och att problematiken är global borde man i stället söka lösningen genom att förbättra OECD:s regelverk snarare än att införa ett eget.

Herr talman! Vi sverigedemokrater ställer oss bakom det motiverade yttrandet till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande och tycker att det är positivt att samtliga övriga partier i utskottet gör det samma.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

§ 5 En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU7
En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet (prop.
2023/24:29)
föredrogs.

Anf. 31 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! En ny dataskyddsregleringslag kan låta som något torftigt och byråkratiskt, men detta är en viktig reform på riktigt.

Vi kan se från flera rapporter att fusk, bedrägerier och bidragsbrott minskar resurserna till vår gemensamma välfärd med stora summor. Ekonomistyrningsverket har i en rapport presenterat hur flera delar av vårt välfärdssystem förlorar miljardbelopp i felaktiga utbetalningar. Det kan handla om så mycket som 15–20 miljarder som betalas ut felaktigt varje år. Närmare hälften bedöms bero på ren brottslighet. Det finns alltså ett stort behov av ordning och reda i välfärdssystemen.

Herr talman! Den proposition vi nu har framför oss, *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet*, innebär att Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ges utökade möjligheter att utföra kontroller för att motarbeta fusk och brott. Det handlar bland annat om att myndigheterna ska ges ett tydligare stöd för att använda personuppgifter i dataanalyser och urval för att identifiera ärenden som kräver en utökad kontroll.

Prot. 2023/24:60
24 januari

*Subsidiaritetsprövning
av kommissionens
förslag till direktiv
om internprissättning*

*En ny dataskydds-
reglering på
socialförsäkrings-
området*

Det här är en del av ett viktigt reformarbete för att få ordning på Sverige. Detta kommer – tillsammans med riven sekretess mellan myndigheter, den nystartade Utbetalningsmyndigheten och skärpta krav på myndigheter att ha just koll och kontroll – att öka våra möjligheter att bekämpa fusk och brott. Det är nödvändigt för trovärdigheten hos våra socialförsäkringar, det är nödvändigt för att strypa den kriminella ekonomin och det är nödvändigt för att skattepengarna ska gå till rätt saker.

Herr talman! Steg för steg gör den moderatledda regeringen det svårare att vara kriminell i Sverige. Steg för steg får vi därför ordning på Sverige.

Anf. 32 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande 7 från socialförsäkringsutskottet.

Jag tycker att det är viktigt att hålla en klok balans i all lagstiftning mellan å ena sidan den personliga integriteten och hantering av uppgifter, å andra sidan möjligheten till kontroll och insyn och, framför allt, beivrande av olaglig verksamhet. Vi socialdemokrater tycker att man håller denna balans i förslaget.

Herr talman! Jag vill med detta debattinlägg betona att alla partier i Sveriges riksdag är överens om det här. Det är inte den vanliga bilden att vi är överens, och jag tycker att det är värt att notera de gånger vi är det. Det är alldeles för ofta som vi söker konflikt för konfliktens skull. Det här är ett område där alla är överens, och det tycker jag är värt att betona.

Vi socialdemokrater menar att det behövs ytterligare moderniseringar av lagstiftningen. Det här är bra. Det är ett bra steg på vägen, men det räcker inte. Vi ser därför framför oss att regeringen kommer med nya och fler förslag till en moderniserad lagstiftning för att vi ska kunna upprätthålla rättssäkerhet, beivra fusk och stävja illegal verksamhet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

§ 6 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU2

Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2023/24:26) föredrogs.

Anf. 33 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet tar sikte på den förra regeringens strategi för informations- och cybersäkerhet och omfattar perioden 2017–2022.

I rapporten har man undersökt hur regeringen arbetar för att stärka Sveriges informations- och cybersäkerhet. Riksrevisionen har granskat om den nationella informations- och cybersäkerhetsstrategin, som antogs

2017, är effektivt utformad samt om regeringen genomfört den nationella informations- och cybersäkerhetsstrategin på ett effektivt sätt.

Behovet av informations- och cybersäkerhet är i dag stort. På alla nivåer i samhället har digitaliseringen slagit igenom, och därmed har också hoten ökat. I den informations- och cybersäkerhetsstrategi som togs fram av den förra regeringen beskrivs ett antal målsättningar för arbetet.

Men hela sex år efter strategins införande finns fortfarande problem inom strategins samtliga områden. Riksrevisionens granskning av om regeringens arbete för att stärka vårt lands informations- och cybersäkerhet har varit effektivt visar att så inte är fallet. Riksrevisionen anför att den centrala bristen är avsaknad av strategiska avvägningar och prioriteringar som inriktar informations- och cybersäkerhetsarbetet.

Man anser vidare att regeringen inte heller har tagit fram eller implementerat den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet enligt internationell bästa praxis. Riksrevisionen anser även att strategin saknar en tydlig vision, uppföljningsbara målsättningar och ansvariga för att genomföra åtgärder och tilldela resurser för arbetet.

Vidare riktar Riksrevisionen kritik mot att näringslivet bara i begränsad omfattning involverades både i framtagandet av strategin och i uppbyggnaden av det nationella cybersäkerhetscentret, som den förra regeringen inrättade först 2020. Trots att regeringen inrättade ett nationellt center, och även interdepartementala arbetsgrupper, för att få en bättre sammanhållning i arbetet kan Riksrevisionen konstatera att det inte har lett till en ökad förmåga att prioritera insatser utifrån Sveriges samlade behov på informations- och cybersäkerhetsområdet. Det har inte heller lett till en långsiktig, strategisk, holistisk och sammanhållen styrning av området.

Bristerna har enligt Riksrevisionen lett till en svag styrning av informations- och cybersäkerhetsområdet från regeringens sida. Utbyte av information, både inom det offentliga och mellan det offentliga och det privata, fungerar inte effektivt. Näringslivet upplever ett ointresse från myndigheternas sida att ta emot information från dem.

Den nuvarande regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning och anser att rapporten utgör ett värdefullt underlag i arbetet med att ta fram en ny informations- och cybersäkerhetsstrategi som ligger i linje med Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen. Man betonar också från regeringens sida vikten av att stödet till och samverkan med statliga myndigheter och näringsliv är viktigt i framtagandet av en ny strategi. Detta är välkommet.

Vidare vidtar nu regeringen en rad åtgärder för att möta den omfattande kritik som Riksrevisionen riktar mot den förra regeringens hantering av informations- och cybersäkerhet. Åtgärder vidtas också för att utveckla det nationella cybersäkerhetscentret och stärka arbetet med informations- och cybersäkerhet i stort.

Utskottet ser positivt på de åtgärder som regeringen aviserar i sin skrivelse och ser sammantaget inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder för tillfället.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2023/24:60
24 januari

*Riksrevisionens
rapport om regeringens styrning av
samhällets informations- och cybersäkerhet*

Anf. 34 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman och ledamoten Söder! Sverigedemokraterna sitter formellt och tekniskt sett inte i regeringen. Men jag har som så många andra lusläst Tidöavtalet, och där står bland annat att samtliga partier inklusive Sverigedemokraterna har ”fullt och lika inflytande” över den förda politiken.

Herr talman! Vi är under ett cyberangrepp just nu. Cyberangrepp kan ge liknande konsekvenser som traditionell, konventionell krigföring. Just nu har företaget Rusta problem. Det gäller även Granngården, biografkedjan Filmstaden, sportkedjan Stadium, Statens servicecenter och 120 myndigheter. Systemet Primula ligger nere. Vi i riksdagen är också under angrepp.

Jag har några frågor till ledamoten Söder. Om vi här och nu ska titta på nuet och vägen fram – tycker då ledamoten att hanteringen just nu av den nuvarande regeringen är till fyllest? Vet vi vem som är ansvarig minister? Vet vi vem som leder arbetet här och nu?

Anf. 35 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Selin, för frågan! Nu är det så att detta kommer i kölvattnet av den förra regeringens hantering av denna fråga på informations- och cybersäkerhetsområdet. Detta är resultatet av det misslyckande som den förra regeringen stod för.

Med den nuvarande regeringen har vi nu för första gången en minister med särskilt ansvar för civilförsvaret. Det tyckte inte den förra regeringen var tillräckligt, eller man tyckte inte att det var särskilt prioriterat. Nu har vi en minister som har ansvar för detta.

Riksrevisionens rapport, som vi behandlar här och nu, behandlar i högsta grad den förra regeringens hantering av denna fråga.

Från regeringens sida kommer man nu att arbeta fram en ny strategi. Man kommer också att se till att de brister som Riksrevisionen lyfter upp åtgärdas. Man ser till att kontakten mellan myndigheter och mellan myndigheter och näringsliv förbättras. Man ser till att man får en samlad styrning och en tydlig ansvarsfördelning. Det handlar inte bara om en samverkan utan också om en samordning på detta område, och det är en stor skillnad.

Man kommer också att se över detta centers uppdrag och se till att det blir mer effektivt. Detta med det nationella cybersäkerhetscentret lyfte vi fram i många år innan regeringen till sist agerade och inrättade ett sådant. Det tog väldigt lång tid.

Jag har full tillit till att regeringen kommer att hantera det vi nu ser, för det är ytterst allvarligt. Precis som ledamoten påpekar är det som vi nu är utsatta för ytterst allvarligt. Det får stora konsekvenser för hela samhället. Men jag vill ändå säga att detta faktiskt är en konsekvens av den förra regeringens bristfälliga hantering.

Men, återigen, jag har stor tillit till att regeringen kommer att hantera detta på bästa möjliga sätt. Jag ser också att vi äntligen har en minister som tar ett huvudansvar för detta.

Anf. 36 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Som socialdemokrat är man stolt men aldrig nöjd. I åtta år i regeringsställning gjorde vi massor för ett stärkt totalförsvaret, och vi ökade anslagen med 85 procent. Vi öppnade Myndigheten för digital för-

valtning. Vi öppnade Nationellt cybersäkerhetscenter, precis som ledamoten lyfte fram. Vi öppnade även Myndigheten för psykologiskt försvar och Myndigheten för totalförsvarsanalys.

Men jag tror inte ens att ledamoten Söder vet vilken minister som har ansvaret här och nu. Är det moderaten Carl-Oskar Bohlin? Är det försvarsminister Pål Jonson, moderat? Eller är det Gunnar Strömmer, moderat? Han och Justitiedepartementet ska ju hantera cyber *om* det kan vara terroristhot. Vi har en stor kompetensbrist i samhället när det gäller cyber och cybersäkerhet, och det är utbildningsminister Mats Persson, liberalen, som ska hantera det.

Det är inte nog med detta. Under det pågående cyberangreppet är det faktiskt Erik Slottnér, kristdemokraten, som är Sveriges digitaliseringsminister.

Jag tror inte, herr talman, att ledamoten Söder från Sverigedemokraterna har fog för att påstå att det skulle vara den nye ministern, moderaten Carl-Oskar Bohlin, som är ansvarig. För jag har ställt frågor. Det är ingen som vet.

Detta är som en het potatis som bollas runt i Myndighetssverige och ytterst i regeringen. Det är allvar här och nu. Vi är under ett cyberangrepp, och det kan ge lika stora konsekvenser som konventionell krigföring.

Anf. 37 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Ja, det är mycket riktigt så som ledamoten påpekar att det skapades en rad olika myndigheter på detta område, även om det var ett väldigt senfärdigt agerande. Problemet är att det spelar ingen roll om man skapar en massa myndigheter om inte de myndigheterna kan samverka på ett bra sätt och samordna sig. Det är det som Riksrevisionen påpekar i denna rapport.

Jag tycker att ledamoten beskriver detta på ett bra sätt, att det är väldigt komplext. Det berör väldigt många sektorer i samhället. Det berör också väldigt många departement. Det är också detta som man har kritiserat. Det interdepartementala arbetet har ju inte fungerat under den förra regeringen. Man har inte haft någon bra kontakt och struktur.

Nu har vi en annan regering på plats där man tar denna fråga på största allvar. Jag har full tillit till att man kommer att hantera detta på bästa möjliga sätt och också se till att det interdepartementala arbetet och samverkan kommer att fungera mycket bättre än vad det har gjort tidigare.

Jag har full tillit till att man hanterar detta på bästa möjliga sätt.

Anf. 38 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Vi debatterar just nu cybersäkerheten, och här ryms motionsyrkanden från ledamöter och partier samt Riksrevisionens granskningsrapport *Regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet*.

Låt mig börja med ett klassiskt citat: Om du inte vet vart du ska spela det inte heller någon roll vilken väg du tar.

Det är kattens svar till Alice i boken *Alice i Underlandet*, skriven av Lewis Carroll 1865.

Alice i Underlandet hjälper oss att sätta fingret på det viktigaste budskapet i Riksrevisionens 80-sidiga granskningsrapport – eller med Riksrevisionens egna ord: ”Den centrala bristen är avsaknad av strategiska av-

vägningar och prioriteringar som inriktar informations- och cybersäkerhetsarbetet.”

Med hög svansföring har Tidöregeringsföreträdare i allmänhet och faktiskt moderater i synnerhet talat om behovet av en strategisk cyberpolitik.

Efter att de suttit 15 månader i regeringsställning väntar vi fortfarande på deras otydliga utlovade strategi. Vi har fått fler oklarheter och diffusa roller. Det senaste budet är att den utlovade strategin kommer om sisådär ett år, halvvägs in i mandatperioden.

Sverige drabbas löpande av cyberattacker, och vi är under en större cyberattack just nu. Cyberkrig är krig i en gråzon, och de kan ge lika allvarliga konsekvenser som konventionell krigföring. Cyberkrig är komplexa. Gränsen mellan yttre och inre säkerhet suddas ut, och våra fiender och antagonister utnyttjar precis de oklarheter och gränsdragningsproblem som finns mellan myndigheter och förvaltningar. Gensvar och motmedel försvåras liksom att hitta och förstå skurkar och förstå vidden av och yttersta avsikten med själva cyberattacken.

Ansvarsfördelningen i Sverige är dock allt annat än tydlig kring digitalisering och cybersäkerhet, och den är faktiskt på väg åt fel håll.

Exempelvis är det nu justitieminister Gunnar Strömmer, moderaten, och Justitiedepartementet som hanterar cyberfrågor om de kan kopplas till terrorism.

Försvarsdepartementet rymmer nu två ministrar som ska hantera cyberhot. Det är moderaten Pål Jonson och ministern för civilt försvar, Carl-Oskar Bohlin, moderat. Men det är högst oklart vem av ministrarna som gör vad och när och varför.

Kompetensfrågor på cyberområdet hamnar hos utbildningsminister Mats Persson, liberal, och Utbildningsdepartementet.

Generellt ansvar dock nuvarande civilminister Erik Slottner, kristdemokrat, för regeringens allmänna digitaliseringspolitik, och han kallas för Sveriges digitaliseringsminister.

Otydligheten, herr talman, gäller inte bara ministrar. När vi i riksdagens EU-nämnd hanterar viktiga EU-papper och internationellt arbete kring artificiell intelligens hamnar dessa papper i Finansdepartementet.

Vår försvarsminister meddelade också nyligen att den svenska under rättelseverksamheten ska ses över, och ordet cyber nämns en handfull gånger. Den särskilda utredaren blev Carl Bildt, moderat. Resultatet väntas komma om sisådär ett år. Och Sverige är under ett större cyberangrepp här och nu.

Tidöpartierna utsåg nyligen även ett särskilt sändebud för internationella cyberfrågor, placerat på Utrikesdepartementet med titeln ambassadör. Tobias Billström är utrikesminister. Han är moderat och chef över Utrikesdepartementet. Regeringen har därtill utlovat ytterligare en särskild strategi för cyberfrågor för utrikes- och säkerhetspolitiken. Det är dock oklart när denna strategi ska tas fram, och vi är under ett större cyberangrepp här och nu, just nu.

Parallellt med allt detta styckas den generella och övergripande kris- hanteringen upp ännu mer i Sverige. Låt mig få ge några exempel, herr talman.

Statsrådsberedningen samordnar Regeringskansliets arbete med säkerhet. För samordning finns även ett nationellt säkerhetsråd som leds av den moderate statsministern Ulf Kristersson. En nationell säkerhetsrådgivare är nyligen också utsedd och ska ge råd kring dagens ”komplexa hotbild och risker”. Enligt regeringens hemsida är det dock statsministerns statssekreterare som leder det samlade krishanteringsarbetet.

I Regeringskansliet finns även en särskild chefstjänsteperson och ett kansli för krishantering. Chefstjänstepersonen för krishantering är även ställföreträdare för den nationella säkerhetsrådgivaren. Därutöver finns Krishanteringsrådet, som är ett forum för informationsutbyte mellan Regeringskansliet och myndigheter.

Herr talman! Vi ser nu att det är högst oklart hos Tidöregeringen när, hur, var, varför och av vem just cybersäkerheten ska hanteras.

I regeringsställning gjorde vi socialdemokrater mycket för ett starkare försvar och cyberpolitiken. Med en kraftig omställning av Sveriges totalförsvar, där en lång tids nedskärningar bröts, följde mängder av satsningar för ett folkligt förankrat totalförsvar. Vi ställde om till försvar av Sverige genom att öka anslagen med 85 procent, och betydande samarbetsavtal ingicks med andra länder. Med en digitaliseringsstrategi följde samtidigt en strategi för informations- och cybersäkerhet. Vi socialdemokrater öppnade Nationellt cybersäkerhetscenter, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för psykologiskt försvar samt Myndigheten för totalförsvarsanalys.

Men som socialdemokrat är man stolt men aldrig nöjd. Därför vill vi socialdemokrater ännu mer i det betänkande som vi nu debatterar, och vi har därför tre reservationer.

En reservation handlar om en förtydligad strategi och samordnat beslutsfattande. Vi vill även överväga en haverikommission.

En annan reservation handlar om att vi socialdemokrater vill se att cyberkompetensen i Sverige stärks.

En tredje reservation handlar om att vi vill säkra statens kontroll över känslig information som kan förvaras både i molnet och på servrar.

Vi socialdemokrater står såklart bakom alla våra tre reservationer, men för tids vinning yrkar vi bifall enbart till den sistnämnda, reservation 8, som handlar om att användningen av molntjänster är en förutsättning för den krigförande förmågan.

Ordet ”cyber” får inte, som det nu verkar, strös runt bara för att det låter hippt, modernt och coolt. Cyberstrategin från den socialdemokratiska regeringen är förmodligen helt okej. Så verkar det, och Tidöregeringen visar det ju stolt på sin hemsida.

En uppdaterad eller ny cyberstrategi, som Tidöpartierna har utlovat, borde ha varit på plats innan duttandet med diverse personaltillsättningar började. I stället, och i så fall, saknar Sveriges 342 myndigheter och 1,2 miljoner företag just nu den utlovade strategin.

Jag vet inte om det är rättvist att kalla detta en schweizerost eller ett lapptäcke. Men om vi fortsätter på den inslagna vägen kommer det att bli likt kattens svar till Alice i *Alice i underlandet*: Om du inte vet vart du ska spela det heller inte någon roll vilken väg du tar.

Anf. 39 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten Selin tycker att regeringen är saktfärdig med att ta fram en ny strategi, 15 månader efter att man tillträtt. Jag vill påminna Selin om att det tog tre år för den förra regeringen att få fram en strategi och sex år att inrätta ett nationellt center, trots att man i tid och otid hade påtalat att det behövdes. Lite ödmjukhet kanske man ska visa.

Det vi nu ser från Socialdemokraternas sida är en historierevisionism av sällan skådat slag, inte bara på det här området utan på samtliga samhällsområden. Det tycks som om Socialdemokraterna aldrig har regerat det här landet utan varit i evig opposition. Man kommer hela tiden med klagomål.

Men det vi ser hända i dag med alla cyberangrepp, som Markus Selin tog upp i det förra replikskiftet, är en konsekvens av den förra regeringens bristfälliga arbete på området. Det kan man knappast skylla den nuvarande regeringen för. Lite ödmjukhet kanske man därför skulle kunna efterfråga.

Den 27 april 2023, alltså ett halvår efter att man tillträtt, agerade regeringen och gav Försvarets radioanstalt, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten och Säkerhetspolisen i uppdrag att inom ramen för det nationella centret börja samverka med näringslivet – även det någonting som Riksrevisionen påpekar – eftersom det, precis som Selin sa i sitt förra replikskifte när han radade upp olika företag som nu är utsatta för cyberangrepp, är otroligt viktigt att man engagerar näringslivet i detta.

Tvärtom har dock näringslivet upplevt att myndigheterna har visat ett ointresse. Då är frågan: Varför tog den förra regeringen inte tag i frågan och involverade näringslivet i detta betydelsefulla arbete? Det inkluderar ju hela samhället.

Anf. 40 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Jag bortser från tillskrivningar om historierevisionism och liknande, och jag har redan börjat svara ledamoten Söder från Sverigedemokraterna.

Jag är stolt men aldrig nöjd. Vi hann inte klart, men vi var på bättre väg än vad Tidöregeringen är.

Jag fick inte något svar på den fråga jag ställde i föregående replikskifte om ledamoten Björn Söder från Sverigedemokraterna är nöjd eller om han vet vem som är ansvarig här och nu när vi är under cyberangrepp.

Vi gjorde jättemycket för en stärkt cyberpolitik under våra åtta år vid regeringsmakten, men vi hann inte klart. Det skulle vara absolut fåfängt och dumt att tro att någonting blir klart. Det är inte därför vi är här.

För att gå tillbaka till den utlovade strategin kommer vi förmodligen att få en ny, uppdaterad strategi i mitten av mandatperioden. Tidöregeringen, där Sverigedemokraterna är största ingrediens, ska ta fram en ny strategi. När kommer den på plats? Vad är det för behov den ska tillgodose? Vad är det för analys som har gjorts eftersom man är ute i de stora morgontidningarna och skriver debattartiklar om att det kommer inte bara en utan två nya strategier? Det har ju även utlovats en cyberstrategi med inriktning på utrikespolitiken.

Jag vet inte vad det är för behov. Någonstans måste man väl sätta sig ned och börja fundera över varför vi behöver en ny strategi. Och då kan man fråga sig, ledamoten Söder från Sverigedemokraterna: Varför har man då fortfarande vår strategi på regeringens hemsida? Jag förstår det inte.

Anf. 41 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten var själv inne på hur omfattande de här cyberangreppen var just också mot den privata sektorn, men jag uppfattar inte att jag har fått något svar på min fråga varför man inte tidigt involverade näringslivet i detta.

Jag förstår fortfarande heller inte hur man kan fortsätta att skylla den nuvarande regeringen för att en ny strategi ska tas fram halvvägs in i mandatperioden. Det är trots allt mycket snabbare än den förra regeringens agerande på området. Återigen: Lite ödmjukhet kanske man ska ha.

Det fanns väldigt många bristfälligheter i den förra regeringens agerande, vilket vi ser i Riksrevisionens rapport. Den nya strategin kommer givetvis att täppa till de hålen och se till att det här börjar fungera på allvar och att det också ligger i linje med Europaparlamentets och rådets direktiv om hög gemensam säkerhet, även detta någonting som den förra strategin brister i.

Jag ser gärna lite ödmjukhet från Socialdemokraternas sida. Man gjorde en hel del, men det var en lång startsträcka. Och nu åskådliggörs enorma brister i rapporten från Riksrevisionen.

När det gäller vem som har huvudansvaret och hur regeringen ska samordna arbetet är det en fråga som får ställas till dem som huserar på departementen. Men jag kan se i regeringens skrivelse, som bemöter Riksrevisionens rapport på ett bra sätt, att man kommer att täppa till de hål som har funnits i fråga om de interdepartementala bristerna där den förra regeringen inte vidtog några åtgärder. Jag har full tillit till att man kommer att lösa frågan på ett bra sätt. Regeringens skrivelse visar också att man tar itu med arbetet på ett seriöst sätt.

Jag skulle vilja veta, ledamot Selin, varför regeringen inte involverade näringslivet i större utsträckning redan från starten, med tanke på att de i högsta grad är involverade. Varför upplever näringslivet ett sådant ointresse från myndigheternas sida att ta emot information från dem? Oftast är det näringslivet som har högre kompetens på många områden än vad som finns i det offentliga.

Anf. 42 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Vi gjorde mycket, men vi blev inte klara. Det var därför vi etablerade det nationella cybersäkerhetscentret. Vi kan diskutera länge om det kom i tid eller otid. Men vi sjösatte det.

Vi sjösatte Myndigheten för digital förvaltning 2018 och Myndigheten för psykologiskt försvar 2022, och Myndigheten för totalförsvarsanalys invigdes den 1 januari 2023. Vi införde ett trettiotal samarbetsavtal med andra länder, och vi ökade försvarsanslagen med 85 procent.

Den stora Cybersäkerhetsutredningen överlämnade sitt slutbetänkande sommaren 2021. Med all respekt för granskningsrapporten från Riksrevisionen, men vi vet – och jag har sett många rapporter genom åren – att betänkandet är betydligt mer omfattande än den rapport vi debatterar i dag.

Det var vi socialdemokrater när vi var i regeringsställning som beställde rapporten. Vi vill alltid ha mer.

Med tanke på allt duttande med persontillsättningar, men jag tror att den här regeringen tycker att det är lite hippt, modernt och coolt att strö ordet cyber runt om. Det ser jag tydligt.

Vi befinner oss nu i ett cyberangrepp. Jag har radat upp organisationer och företag som lider i detta nu. Jag som riksdagsledamot ska ju kunna kräva ut ansvar, men jag vet inte vem som är ansvarig för detta. Är det digitaliseringsministern Erik Slottnér, kristdemokraten? Är det Persson, utbildningsministern? Är det Pål Jonson, försvarsministern, moderat? Är det Carl-Oskar Bohlin, som innehar den nya rollen minister för civilt försvar, moderat? Är det ett pågående terrorhot? Då är det justitieminister Gunnar Strömmer, moderat. Det är i allra högsta grad otydligt.

Anf. 43 CAMILLA BRUNSBERG (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Sverige attackeras inte bara i dag i cyberdomänen, utan Sverige attackeras varje dag i cyberdomänen. Detta är ingen nyhet. Det pågår ett hybridkrig mot vårt land av statliga, privata, anonyma aktörer och av främmande makt – just i cyberdomänen.

Det är oerhört allvarligt att ett av världens mest digitaliserade länder, som ju Sverige är, halkade så långt efter när det gäller cybersäkerheten som under den förra socialdemokratiska regeringens två mandatperioder. FRA kunde redan för sex år sedan påvisa att det skedde ungefär 10 000 attacker varje dag mot vårt land. Det innebär att det dagligen jobbar flera olika aktörer för att på olika sätt knäcka våra banksystem, våra privatuppgifter och våra säkerhetssystem. Attackerna har säkerligen ökat i skala sedan dess.

Vi vet också att den fullskaliga invasionen av Ukraina föranleddes av kraftiga angrepp i cyberdomänen och att en stor del av krigföringen i Ukraina pågår just i cyberdomänen. Säkerhetsläget har här kraftfullt försämrats.

Tack vare vår nya moderatledda regering och samarbetet med Tidöpartierna pågår ett paradigmskifte i Sverige. Vi håller på att med full kraft bygga upp det civila försvaret, och det går framåt, herr talman. I arbetet med att bygga upp det civila försvaret är det alltid den svagaste länken som definierar kedjan. Med den svidande kritiken som Riksrevisionen nu för fram mot den förra S-ledda regeringen är jag både stolt och lättad över att vår regering ända sedan den tillträdde med full kraft har gjort ett omtag i arbetet med cybersäkerhet. Sanningen är den att redan när vi satt i opposition drev vi på för att säkerhetsarbetet skulle stärkas i cyberdomänen. Det har varit helt nödvändigt för vår nytillträdde regering att göra ett omtag. Skyddet måste, likt det civila försvaret, dimensioneras mot det totala kriget, och det håller på att byggas upp just nu.

Det vi ska debattera i dag i kammaren är granskningen från Riksrevisionen, som har genomförts på uppdrag av den förra socialdemokratiska regeringen under förra mandatperioden. Det är en granskning av den förra S-regeringens styrning, eller snarare oförmåga till styrning, av cybersäkerhet.

Av granskningen framgår att S-regeringens arbete med att stärka informations- och cybersäkerheten i Sverige inte var effektivt. Detta beror dels på brister i den nationella informations- och cybersäkerhetsstrategin, dels på att regeringens styrning är svag och splittrad.

Det här är alltså från en helt opartisk granskning gjord av Riksrevisionen om Sveriges förda cybersäkerhetspolitik under förra mandatperioden av den förra S-regeringen. Man konstaterar i princip att allt cybersäkerhetsarbete var antingen alldeles för långsamt, för dåligt utfört eller alldeles för svagt. Vi kan peka på några anledningar till varför detta har utkristalliserat sig.

S-regeringen har, som har sagts tidigare i talarstolen, varit sist i EU med att ta fram en cybersäkerhetsstrategi och varit sist i Norden med ett nationellt cybersäkerhetscenter. Den socialdemokratiska regeringen i princip kortslöt näringslivets möjligheter att samarbeta med det nationella cybersäkerhetscentret. Det är på grund av Socialdemokraternas tidigare saktfärdighet och ovilja att vidta åtgärder som så lite har hänt med det civila försvaret och cybersäkerheten under de senaste åren. Det är därför vi med kraft vidtar åtgärder.

Varför är då cybersäkerheten så viktig för oss moderater och för samarbetspartierna i Tidö?

Vi kan börja med att konstatera att cyberdomänen av flera aktörer anses vara det femte krigföringsmålet och har definierats som lika viktigt för militära operationer som land, luft, hav och rymd. Det är också ett område som omfattar allt från information, kommunikation och infrastruktur till data som överförs via många olika system, det vill säga allt i vårt samhälle bygger på digitalisering och cybersäkerhet.

Detta innebär att ett dimensionerat cyberskydd mot det totala kriget är förutsättningen för att vårt samhälle ska fungera fullt ut och ha den redundans som vi behöver. Det saknas inte konkreta exempel som visar sårbarheten och risken med en inte fullt ut fungerande cybersäkerhet.

Jag kan till exempel nämna hackningen och utpressningen av Kalix kommun, Coops kassahaveri, attacker från Notpetya och attacker mot Solarwinds, som med kraft har slagit ut infrastruktur, energisystem, försvarsgrenar och globala övervakningssystem. I dagarna rapporterar man om ytterligare en attack. Men dessa attacker har pågått under flera år och varit många både dag och natt, och det kan inte vara någon nyhet för ledamöterna i riksdagen.

Vi ser alla möjliga former av cyberverktyg som används mot Ukraina för att orsaka så mycket förstörelse som möjligt. Hackning av just energisystem och banksystem kan åsamka ofantliga skador på hela samhället och för den enskilda individen.

Ett utökat cyberförsvar och ökad cybersäkerhet i både den offentliga och den privata sektorn är ett av de viktigaste områden som vi nu håller på att bygga upp i Sverige. Därför, herr talman, lägger vi så stor kraft och fokus på att bygga upp cybersäkerheten i hela vårt land.

Innan jag går in på och konkret redogör för vilka åtgärder vi har vidtagit skulle jag vilja peka på ytterligare en allvarlig brist. Anledningen till att jag tycker att det är viktigt att vi tar upp Riksrevisionens kritik och de brister som råder är att vi måste kunna lära av historien, för på så sätt gör vi saker bättre.

Vårt fantastiska näringsliv, där tekniska innovationer och kunskap frodas som utvecklar vårt samhälle och upprätthåller vår välfärd, lämnades helt i mörkret under Socialdemokraternas regering. När det för en gångs skull fanns en uppenbar möjlighet till – och en nödvändighet av – samarbete mellan stat och företag agerade inte Socialdemokraterna. Man var sist i Norden med ett cybersäkerhetscentrum. Man klarade inte heller av uppgiften att samarbeta med näringslivet. I stället satt det en handfull människor på olika myndighetsnivåer och försökte rådda i denna fråga.

När vi moderater tog över regeringsmakten fanns det allvarliga brister. Vi vet att arbetet framför oss är stort och behöver göras snabbt, då vi står i en säkerhetspolitiskt hotfull tid där snabbhet måste premieras före den perfekta lösningen. Det är därför vi arbetar med flera olika snabbspår.

Herr talman! Jag kommer att dra över tiden. Detta är en viktig och aktuell fråga, så jag vill redan nu poängtera det.

När vi nu med kraft aktiverar civilplikten har vi prioriterat snabbspår inom räddningstjänst och energiförsörjning. Det är två prioriterade områden som kommer att gå först. Vi ger också kraftfulla digitala verktyg till polisen för att stävja brottsligheten, och vi stärker försvaret i en omfattning som inte har setts sedan 50-talet.

Allt det här innefattas såklart av cybersäkerheten, men vi har infört ett antal konkreta snabbspår som gäller specifikt cybersäkerhet som jag tänkte nämna här.

Vi har förstärkt ledningen och tagit fram ett tydligt ledarskap för Nationellt cybersäkerhetscenter och gett ett skarpt uppdrag att involvera näringslivet.

Att förstärka det internationella samarbetet är ett annat prioriterat uppdrag, då det inte finns några landsgränser i cyberdomänen.

Vi har också tillsatt en internationell cybersäkerhetssamordnare för att kontakter med EU, FN, Nato och bilaterala aktörer ska fungera, för det finns som sagt inga landsgränser i cyberdomänen.

Vi finansierar ett svenskt cybercampus vid KTH, och vi finansierar fortsatt utbyggnad och vidmakthållande av Försvarmaktens fina cyberutbildningar.

Vi har också tillsatt ett nationellt säkerhetsråd som samordnar de stora strategiska säkerhetsfrågorna. Tidigare har det saknats styrning och ledning.

Men vi moderater är inte naiva. Vi vet att det kommer att behövas mer än förslagen här och nu, för vi vet att det finns stora utmaningar som cyberförsvaret står inför. Men man måste prioritera snabbspår för att snabbt komma framåt.

Vi bygger alltså upp cybersäkerheten från en låg nivå där många beståndsdelar ännu saknas. Det finns åtgärder som måste komma på plats snabbt, bland annat den nya cybersäkerhetsstrategin. Där jobbar man i bred dialog med många aktörer.

Man måste också lära sig vad som var fel med den förra cybersäkerhetsstrategin. En strategi ska ju hålla över tid, och då är det viktigt att den får ta tid så att den blir tillräckligt bra och man inte behöver riva upp den så som vi nu varit tvungna att göra.

Men den allra viktigaste ingrediensen för att bygga upp vår säkerhet är att det nu finns ett tydligt politiskt engagemang och ett tydligt politiskt ledarskap för cybersäkerheten. Det är alltså ministern för civilt försvar som är ansvarig för cybersäkerheten i Sveriges regering.

Det finns också en grundmurad insikt i den nuvarande regeringen om näringslivets roll i de här frågorna. Och, kanske det viktigaste av allt, det finns till skillnad från tidigare ett grundmurat stöd här i riksdagen för regeringens budget.

Det tål alltså att förtydligas att det är näringslivet, näringslivet och näringslivet som är både nyckeln och låset i den här utmaningen. Därför måste vi involvera företagen för att samarbeta i det här arbetet.

Herr talman! Jag är mycket stolt över att få stå här i talarstolen som moderat representant. Regeringen genomför ett enormt paradigmskifte på många olika områden såsom försvar, rättsväsen och energi. Man ger fler digitala verktyg till polisen, skärper straffen, sätter brottsoffren i första rummet, fördubblar försvarsanslagen och bygger upp kärnkraften.

Vi har förlorat så många år under de tidigare rödgröna regeringarna, men den tiden är nu förbi. Vi kan äntligen ta tag i samhällsutmaningarna på allvar, och jag är stolt över att cyberområdet nu har den politiska handlingskraft och de politiska reformer som cyberområdet så länge har saknat. Jag är stolt över vårt första år i regeringsställning och vårt arbete inom cybersäkerhet.

Men vi är också ödmjuka och medvetna om att mycket finns kvar att göra. Vi kommer därför att i oförminskad takt fortsätta stärka och reformera Sveriges cyberförmåga, för så gör vi Sverige säkrare.

Anf. 44 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten Camilla Brunsberg från Moderaterna för anförandet! Jag lyssnade men förstod inte.

Enligt 7 kap. 5 § i regeringsformen verkar det vara ministern för civilt försvar som bland annat ansvarar för förvaltningsärenden gällande cyber och digitalisering – i den mån sådana ärenden inte hör till ett annat departement. Så jag förstår fortfarande inte vem det är som har ansvaret. Är det justitieministern om det finns koppling till terror? Är det kristdemokraten Erik Slottnér, som kallar sig Sveriges digitaliseringsminister? Är det Pål Jonson om det är cyberpolitik eller cyberattacker som vi kan använda oss av? Jag vet inte.

”Den centrala bristen är avsaknad av strategiska avvägningar och prioriteringar som inriktar informations- och cybersäkerhetsarbetet”, står det i Riksrevisionens granskningsrapport. Det tar vi fasta på, men jag hör inga svar från Moderaterna.

Moderaterna har haft hög svansföring när det gäller cyber, både i opposition och när de kom till makten. Moderaterna har suttit vid regeringsmakten i 15 månader. De har utlovat en ny strategi. Senast jag frågade ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin från Moderaterna fick jag svaret att det kan ta sisådär ett år. Vi kommer alltså att vara i situationen att halva mandatperioden har gått, och vi har inte fått se Moderaternas utlovade strategi.

Ingen vet varför den nya cyberstrategin från Moderaterna ska fram över huvud taget. Var klämmer skon? Vad är det för håll strategin ska fylla?

Anf. 45 CAMILLA BRUNSBERG (M) replik:

Herr talman! Det är tråkigt att ledamoten inte förstår, men jag vill poängtera att kunskap är grunden för förståelse.

Jag har en fråga till dig, Markus Selin: Är du medveten om att det redan för sex år sedan skedde 10 000 attacker dagligen mot vårt land? På ditt anförande lät det lite grann som att det var en överraskning att vi blir attackerade här och nu. De här storskaliga attackerna har skett under flera år, så jag vill bara säga att grunden för att förstå är kunskap.

Nu verkar ju ledamoten ha satt sig ganska väl in i vissa strukturer i vår regering och säkerhetsråden. Det var ju bra att du redogjorde för det på ett konkret sätt här, men jag vill vara väldigt tydlig med att det är vår minister för civilt försvar som är ansvarig för cybersäkerheten. Men precis som alla andra verksamheter går ju digitaliseringen och cybersäkerheten in i alla verksamheter.

Jag satt inte i riksdagen förra mandatperioden, men det kanske du gjorde. Om jag inte minns fel hade ni till och med en minister som fick avgå på grund av ett it-haveri. Cybersäkerhetsstrategin som ni tog fram, är du nöjd med den? Jag kan konstatera att Riksrevisionen är opartisk, och i min roll som politiker har jag alltid tagit väldigt allvarligt på revisionsgranskningar – deras roll är ju att bidra till att det blir bättre. Jag är också väldigt öppen för att vi ska hitta samförstånd i detta.

Mina frågor till dig är därför: Är du nöjd med er cybersäkerhetsstrategi från förra mandatperioden? Vilka delar tycker du att vi ska ta med i den nya? Om du inte är nöjd med den, vad tycker du då att vi ska ta med? Och håller du inte med om att det är bättre att jobba parallellt med snabbspår, där man plockar den lågt hängande frukten och ser till att styrning och ledning fungerar, och när det gäller en sådan sak som en strategi, som ska hålla över tiden, lägga lite mer tid så att man inte behöver riva upp den när Riksrevisionen går in och granskar igen?

Nu har jag ställt ett par frågor till dig som jag gärna vill ha svar på.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag får påminna ledamoten om att vi inte använder ”du” som tilltal i kammaren utan ”ledamoten” eller förnamn och efternamn.)

Anf. 46 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Jag ställde några frågor och fick ännu fler frågor tillbaka. Artigt som jag är ska jag försöka bena ut detta.

Låt mig börja med att säga att vi, med all respekt för nuvarande granskningsrapport från Riksrevisionen, beställde en betydligt större rapport, nämligen Cybersäkerhetsutredningen, som lades på bordet sommaren 2021. Det mesta vet vi redan.

När det gäller strategin finns nuvarande strategi just nu publicerad på den nuvarande regeringens hemsida, as we speak – ursäkta att jag inte talar svenska. Den handlar bland annat om att vi ska ha en systematisk och samlad ansats. Vi ska se över säkerheten i hårdvara och mjukvara. Vi måste förebygga cyberangrepp och it-brottslighet. Vi ska öka kunskapen runt om i samhället. Och vi måste öka det internationella samarbetet.

Efter att ha svarat på dessa frågor återkommer jag till min fråga. Hur kan det komma sig att man som moderat, både i opposition och i regeringsställning, talar om vikten av en ny strategi? Man pratar och pratar, och man skriver debattartiklar i morgontidningarna. Men det har redan gått 15 månader av denna mandatperiod, och förmodligen kommer det att ta sisådär ett år till innan vi får den utlovade strategin på plats.

Och parallellt med detta har man börjat prata om en särskild, separat strategi för cyberpolitik med inriktning på utrikespolitiken – och den är inte heller på plats. Det är ingen som vet när den kommer. Utrikesministern stod här i talarstolen för ett år sedan och sa: Vi kommer att ta fram en cyberstrategi även med inriktning mot utrikespolitiken.

Och nu står vi här. Där jag började avslutar jag: Den centrala bristen är avsaknad av strategiska avvägningar och prioriteringar.

Anf. 47 CAMILLA BRUNSBERG (M) replik:

Herr talman! Som jag sa tidigare är grunden för förståelse kunskap. Den här riksrevisionsrapporten påtalar att strategin är undermålig. Eftersom ni socialdemokrater var sist i EU med att få fram en cybersäkerhetsstrategi – som vi har hört från talarstolen tidigare tog det minst tre år att få fram den – har jag redovisat vilka snabbspår vi redan nu genomför samtidigt som vi väljer att arbeta fram en cybersäkerhetsstrategi som ska kunna hålla under lång tid.

Vad ledamoten inte svarade på är vad han är nöjd med i den nuvarande strategin och vad han vill ha med i den kommande. Det pågår nu en bred ansats och en bred dialog med flera olika aktörer, inklusive näringslivet, för att få en bred, hållbar och funktionell strategi, som inte behöver rivs upp när Riksrevisionen går in och granskar.

Men om ledamoten inte håller med om den alarmerande kritiken från Riksrevisionen, som påtalar att ledning, styrning och strategier är för långsamma, för svaga och undermåliga, borde han vara glad över att den socialdemokratiska strategin fortfarande finns kvar. Vi kan inte vara utan strategi utan behåller den till dess att vi får fram den nya strategin, som vi väljer att arbeta igenom nogsamt så att den ska hålla över tid.

Jag tycker att detta säger ganska mycket. Om detta är det enda du har att kritisera är du säkert ganska nöjd med det omfattande omtag vi gör när det gäller cybersäkerhet.

Sedan är det synd att ni socialdemokrater inte var lika agiterande och engagerade under era åtta år vid regeringsmakten. Denna granskning visar ju att det arbete ni gjorde var fullständigt undermåligt, alldeles för senfärdigt och alldeles för långsamt. Jag tar det alltså som beröm till nuvarande regering för att vi faktiskt har genomfört så här mycket förändringar att det enda du kan kritisera är att vi har kvar er socialdemokratiska strategi i några månader till. Det tycker inte jag är så allvarlig kritik.

Anf. 48 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Cyberattacker är ett av de största civila hoten mot vårt samhälle. Vårt samhälle har en mycket hög grad av digitalisering. Väldigt mycket är beroende av att våra digitala system fungerar, och detta gör oss sårbara. Vi vet att vi utsätts för cyberattacker hela tiden, både stora och små. Bara den senaste tiden har vi hört om stora, allvarliga attacker, bland annat mot Svenska kyrkan, och just nu pågår en attack som påverkar inte

bara en rad företag utan även kommuner, regioner och ett stort antal myndigheter. Det är en allvarlig situation.

Vid en cyberattack påverkas vårt samhälles funktionalitet. Viktiga system stängs ned, information kan komma på avvägar och viktig verksamhet kan inte genomföras. I värsta fall kan det innebära mycket stora problem för både enskilda och verksamheter. Cyberattacker kan handla om utpressning för att tjäna pengar, men de kan också utföras för att skada vårt samhälle och göra det svårare för oss att hålla samhället igång.

Herr talman! Detta ärende handlar om en granskning av Riksrevisionen om samhällets informations- och cybersäkerhet, och Riksrevisionen har en del kritik.

Vi är nog alla överens om att Sverige måste bli mycket bättre på att motverka cyberattacker och bli bättre på cybersäkerhet, på alla nivåer – från den enskilda människan till stora företag och offentliga organisationer. Känsliga personuppgifter och viktiga system hanteras i dag av både företag och offentlig sektor, vilket kräver stärkt skydd på alla nivåer.

Det är av stor vikt att vi ser svensk cybersäkerhet som en helhet. Hela samhället måste ha ett starkt skydd för information och mot cyberangrepp; vi är inte starkare än den svagaste länken. I en enkät till verksamhetsledare gjord av tankesmedjan Fores ställdes frågan om myndigheternas stöd är tillfredsställande, och där blev betyget det lägsta bland alla frågor. Det är alltså uppenbart att mycket behöver göras för att samordna och stärka vår cybersäkerhet.

Herr talman! Vänsterpartiet lämnade under höstens allmänna motions- tid in en motion om just cybersäkerhet, så jag kommer att lägga fokus på våra förslag.

I vår motion om cybersäkerhet föreslår vi att det inrättas en it-haverikommission. Alla statliga myndigheter ska i dag rapportera allvarliga it-incidenter till MSB. Vi menar att omfattande it-incidenter i högre grad behöver rapporteras, följas upp och granskas i en sammanhållen process. Detta bör även gälla andra organisationer som blir utsatta för attacker. En it-haverikommission bör därför inrättas i samarbete mellan berörda myndigheter för att stora attacker ska kunna analyseras för ett bättre försvar mot cyberattacker i framtiden.

I vår motion om cybersäkerhet föreslår vi även att en statlig molntjänst inrättas, där uppgifter och data kan förvaras säkert över internet, i ett så kallat moln. Att en sådan molntjänst är just statlig är viktigt för att vi ska ha egen kontroll över de uppgifter som lagras i stället för att lägga över detta på något företag i ett annat land.

Vi menar också att internationella regelverk måste bli mycket tydligare när det gäller cyberfrågor. Cybersäkerhet är en internationell fråga eftersom många av våra digitala system är just internationella. Sverige måste verka för ett internationellt regelverk kring cybersäkerhet.

Vänsterpartiet är också starkt kritiska till outsourcing av it-verksamhet, alltså att en organisation lägger ut på entreprenad till en annan organisation att ta hand om just it-verksamhet. Vi anser att detta bör undvikas så långt som möjligt och när det gäller offentlig verksamhet bara göras i yttersta undantagsfall. Det bör tas fram tydliga säkerhetskrav och villkor för upphandlingar på it-området i de fall detta verkligen behöver göras.

Skydd av it och information måste betraktas som en kärnverksamhet av alla, både offentliga och privata verksamheter, och tilldelas de resurser som krävs. Kortsiktig vinst får inte bli en drivkraft för att upprätthålla fungerande it-system.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation nummer 7 om regler för upphandling och outsourcing av it-verksamhet.

Anf. 49 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Vi diskuterar i dag försvarsutskottets betänkande FöU2, *Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet*. Detta är ett viktigt område. Som flera av kollegorna redan har påpekat växer det i betydelse.

Vi ser hur Ryssland använde denna typ av attacker i Ukraina innan kriget började och anfallet för snart två år sedan. Vi ser det också nu, där man på olika sätt övar krigföring. Vi ser också hur det har varit cyberattacker i våra grannländer Estland, Lettland, Litauen, Norge och Finland och också i vårt land. Vi måste förstå att det också kommer att öka framöver.

Riksrevisionen har en reell kritik om att det inte är effektivt, att det är svagt och att det är splittrat. Problemet är ju fragmentiseringen, som har funnits under 50 års tid. Det är väldigt många som har haft delansvar, men det är inte tillräckligt.

Försvarsberedningen lade fram sin rapport före jul. Vi i Försvarsberedningen var nyligen i Estland, som är världens mest digitaliserade land. Där och i många andra länder har man en speciell myndighet som har huvudansvaret. Detta är något som jag länge har talat mig varm för. I vår rapport skriver vi i beredningen att detta är något som bör övervägas. Det handlar bland annat om det ansvar som i dag ligger under MSB, där man tittar på incidentrapportering och NIS-direktivet.

Men det är ett problem att det är många myndigheter som delar på de här frågorna. Ta detta med cybersäkerhetscentret. Där är det fyra myndigheter som så att säga är huvudmän, och sedan är det ytterligare tre myndigheter som är med. Och lägger man sedan till NIS-direktivet blir det sju myndigheter till.

Även om jag yrkar bifall till utskottets förslag och menar att det har gjorts framsteg – för det har det – kan vi inte säga att vi är färdiga. Vi behöver göra mycket mer.

Detta som jag nu fritt citerade från Försvarsberedningen hoppas jag blir verklighet. Redan för ett antal år sedan, som någon påpekade, framhöll FRA att det görs 10 000 cyberattacker per månad – av utländsk makt, märk väl!

Vi har bara sett början på det här. Vi har gjort framsteg. Det här är någonting som vi har tagit upp i Försvarsberedningen, men vi måste göra betydligt mer. De skador som kan åsamkas vårt land är så stora att vi måste ta detta på betydligt större allvar och organisera det betydligt bättre framöver.

Anf. 50 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Just nu, när vi debatterar Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet, utsätts Sverige för cyberattacker. Det har vi sett de senaste dagarna. Det har varit

attacker mot alltifrån statliga myndigheter och riksdagen själv till privata företag.

Riksrevisionen har dragit allvarliga slutsatser som man redovisar i rapporten om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet. Regeringens och Regeringskansliets arbetsmetoder har inte varit effektivt utformade. Det saknas strategiska avvägningar och prioriteringar som ska inrikta den verksamhet som behövs för att skydda och stärka vår it-infrastruktur och motverka cyberattacker i Sverige. Tillräckligt har inte gjorts under de senaste åren, och mer måste göras framöver. Det gäller både för nuvarande regering och också för tidigare regeringar.

Herr talman! Riksrevisionen bedömer bland annat att det saknas tillräcklig operativ och taktisk kunskap om hur cybersäkerhetsarbetet bedrivs på myndigheter och i den privata sektorn. Vidare visar Riksrevisionens granskning att vissa aktörer inte upplever sig inkluderade i arbetet. Det kan exempelvis handla om näringslivet i stort, både stora företag och små och mindre företag. Det finns problem att utreda it-relaterade brott och att ge stöd till olika aktörer vid incidenter. Bristen på kompetens i samhället kopplat till information och cybersäkerhet är även fortsättningsvis kritisk.

En sådan sak som vi såg före jul var angreppet mot Svenska kyrkan, som tog flera veckor att återställa och orsakade en rad svårigheter för verksamheten.

Herr talman! När det gäller it-relaterad brottslighet konstateras det i Riksrevisionens rapport att det finns problem att utreda just sådan brottslighet. Polisen har i dag i uppdrag att höja förmågan att hantera cyberbrottslighet. Men det finns mycket att göra. En åtgärd kan vara att förenkla anmälningar av cyberbrottslighet, till exempel via e-anmälningar, något som skulle möjliggöra en nationell lägesbild och hantering av de cybersäkerhetsangrepp som sker.

För Sveriges medborgare och företag är ett it-brottscentrum något som vi ser positivt på. Det kan vara en bra hjälp mot just cyberkriminalitet och cyberbrottslighet. Det cybersäkerhetscentrum som finns är bra, men det måste och ska utvecklas. Det ska vara lättare för hela samhället att vända sig till cybersäkerhetscentret för att få stöd och hjälp. Men just sådant som är it-brottsrelaterat måste kunna hanteras på ett separat sätt. Därmed kan inte cybersäkerhetscentret anses som den enda spjutspetsen i kampen mot cyberhot. Mer måste göras för att stärka förutsättningarna också med ett it-brottscentrum.

Låt mig sammanfatta detta. Centerpartiet föreslår att samverkan mellan cybersäkerhetscentret, näringslivet och it-brottscentrumet ska stärkas och att regeringen ska verka just för att it-brottscentrumet ska vara den viktigaste aktören för att ge hjälp till näringslivet och organisationer för att cyberkriminalitet och cyberbrottslighet ska utredas. Man ska få den hjälp som behövs.

Detta är ett arbete som måste ske i dag, i morgon och i framtiden. Arbetet är påbörjat men måste fortskrida.

Jag sitter själv i Försvarsberedningen. I tidigare inlägg har vi hört om beredningens arbete, och just detta arbete är någonting som också kommer att vara oerhört viktigt för att stärka hela kedjan, inte enbart de försvarsrelaterade delarna utan hela samhället, så att vi får ett motståndskraftigt cyberförsvar med säkra system som är hållbara i dag och i framtiden.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 3.

Anf. 51 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tackar för en god debatt.

Just nu bedriver ondskans axelmakter Iran, Ryssland och Kina ett mer eller mindre samordnat krig globalt mot oss demokratier. Det handlar om Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, det handlar om Irans angrepp mot Israel genom terrororganisationen Hamas och det handlar om Kinas upprepade aggressioner mot Taiwan, bara för att nämna några konflikthärder som drivs av just ondskans axelmakter Iran, Ryssland och Kina.

Herr talman! Inte heller Sverige besparas detta, utan vi utsätts ständigt för cyberattacker. Vi utsätts ständigt för nålstick från dessa makter och deras underhuggare eller medhjälpare.

Vi är stolta över vår digitalisering. Vi är stolta över att vi har kunnat bygga ett välstånd i Sverige som är beroende av att vi i hög grad är digitaliserade. Detta är i grunden en styrka, men det innebär också att vi i högre grad blir känsliga för den typen av attacker. Det kan innebära en svaghet att vara digitaliserad.

Man kan jämföra med mer lantliga delar av Ryssland som i princip inte är digitaliserade alls. Självfallet är det enklare eller mer effektivt att angripa till exempel Sverige med cyberattacker. Det är därför det här är så otroligt viktigt – inte för att det är något abstrakt eller något som skulle kunna hända utan för att det är något som händer här och nu.

Herr talman! Den fullskaliga invasionen av Ukraina inleddes med ett mycket stort cyberangrepp från Ryssland. Ukraina hade gjort sin hemläxa och lyckades avvärja det i mycket hög grad, men man ska inte vara säker på att den typen av angrepp går att avvärja om man inte har gjort sin hemläxa.

Det är precis detta som Riksrevisionens fullständiga sågning av den tidigare socialdemokratiska regeringen handlar om. De hade inte gjort läxan, utan de hade exponerat Sverige för den typ av angrepp som Ryssland använde mot Ukraina inför den fullskaliga invasionen. Det är därför det är så pass allvarligt, herr talman. Man måste göra sin läxa.

Detta är återkommande. Taiwan är, som jag nämnde, det land i världen som är mest utsatt för cyberattacker därför att deras motståndare – den antagonistiska aktör som vill dem illa – är Kina. Sverige kan mycket väl också hamna inte bara i Rysslands och Irans skottglugg utan också i Kinas.

Herr talman! Regeringen genomför och har genomfört en rad åtgärder och kommer att göra ännu mer för att stärka cybersäkerheten för att få bukt med de sårbarheter som Socialdemokraterna har lämnat öppna. Det ankommer också på näringslivet och på andra delar av det offentliga än det statliga att se till att man har dessa delar på plats, för ingen del av samhället kan fungera om inte också näringslivet är skyddat och skyddar sig självt.

Det måste ske en samverkan mellan stat och näringsliv. Det är inte den ena eller den andra som har ansvaret, utan det har vi tillsammans. Det ser man i Ukraina, i Israel och i Taiwan när de är under angrepp. Det handlar om att vi alla jobbar tillsammans för att skydda det vi värnar mest – vår frihet och demokrati – mot ondskans axelmakter Ryssland, Iran och Kina, som vill oss illa och som utsätter oss för den typen av angrepp varje dag.

Prot. 2023/24:60
24 januari

*Riksrevisionens
rapport om regeringens styrning av
samhällets informations- och cybersäkerhet*

Anf. 52 EMMA BERGINGER (MP):

Herr talman, ledamöter här i kammaren och ni som tittar där hemma! Jag beklagar att jag kommer in precis i slutet av debatten och inte har följt den så noggrant. Det beror på att Försvarsberedningen har haft ett pågående sammanträde som fortgick när jag lämnade det för att komma hit och hålla mitt anförande. Jag vill ändå passa på att säga att cybersäkerhet är otroligt viktigt, och detta är något som vi beaktar i beredningens arbete och som kommer att vara en viktig del av våra slutsatser.

Vi i Miljöpartiet står bakom båda våra reservationer i detta ärende, och eftersom de bara är två väljer vi att yrka bifall till både reservation 2 och reservation 6.

Den digitala utvecklingen innebär stora fördelar för samhället. Vi kan kommunicera, vi kan dela information, vi kan skapa saker och ting tillsammans och vi kan ta del av kultur men också göra bank- och myndighetsärenden digitalt. Det är fantastiskt.

Samtidigt innebär den digitala utvecklingen sårbarheter. Antagonister letar ständigt efter sårbarheter såväl för att störa och slå ut våra system som för att komma åt att stjäla data och det som vi vill skydda. Inte minst helgens omfattande cyberangrepp visar på behovet av att på ett mycket bättre sätt förbereda oss och skapa en cyberberedskap.

De hybrida attackerna kommer att fortgå. Olika antagonister, såväl främmande makt som kriminella organisationer, vet att detta är ett medel som de kan tillgripa, och det är upp till oss i samhället att se till att vi är så skyddade som vi bara kan vara.

Vi behandlar här i dag regeringens skrivelse som svar på kritiken i Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet, som är både brådsakande och viktig.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringens arbete inom området inte har varit effektivt utformat. Enligt Riksrevisionen handlar den centrala bristen om avsaknad av strategiska avvägningar och prioriteringar som inriktar informations- och cybersäkerhetsarbetet.

Jag vill understryka att Miljöpartiet vill att cybersäkerheten i offentlig sektor och särskilt i samhällsviktiga delar av den privata sektorn ska stärkas, för den moderna krigföringen utnyttjar svagheter i samhället och bidrar aktivt till polarisering och oro som kan användas för att kontrollera att samhället styrs på ett sätt som passar olika aktörers egna syften.

Exempelvis ser vi påverkan på opinioner i Sverige och i andra länder i syfte att destabilisera samhället, och detta sker fortlöpande. Det sker genom att öka motsättningarna mellan grupper, och det sker genom att undergräva förtroendet för våra myndigheter. Många aktörer är intresserade av detta.

En öppen värld gynnar Sverige på väldigt många sätt och är en förutsättning för att vi ska kunna hantera såväl miljöhot och säkerhetshot som andra delar i att bygga upp vårt samhälle, men för att det öppna samhället ska kunna fungera behöver vi säkra våra digitala system och skydda oss mot angrepp, oavsett om dessa utförs av kriminella på jakt efter att stjäla pengar eller av främmande makt som är ute efter säkerhetskänslig information. Ytterst handlar det om att medborgarna ska kunna känna trygghet och förtroende för myndigheter och samhället.

Mot bakgrund av det anförda föreslår Miljöpartiet att cybersäkerheten i offentlig sektor och i särskilt samhällsviktiga delar av den privata sektorn ska stärkas och menar att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförts i vår reservation om detta och tillkännage det för regeringen. Vi föreslår också att en eller flera myndigheter ska ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas.

Anf. 53 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Cybersäkerheten är ett konstant och växande hot mot organisationer, myndigheter och aktörer genom det ständigt ökade digitaliserade samhälle som vi har. Vi kan bara se hur sköra vi är här i Sveriges riksdag.

Cyberattacker kan leda till konsekvenser som kan förhindra organisationers verksamhet. Detta lägger grunden till arbetet att se hur försvarsförmågan har utvecklats eller inte.

Riksrevisionens slutsats är att Sveriges informations- och cybersäkerhet inte har varit effektiv. Man bedömer att det bland annat saknas tillräcklig operativ och taktisk kunskap om hur cybersäkerhetsarbetet bedrivs på myndigheterna och inom den privata sektorn.

När det gäller it-säkerheten och cyberhotet kan vi läsa, höra och uppleva hur den digitala hotbilden mot Sverige eskalerar.

Herr talman! Vilka viktiga samhällsfunktioner ska vi då prioritera? Vad är det för cyberattacker som genomförs? Hur ska vi arbeta för att skydda det svenska samhället mot allvarliga cyberattacker? Och hur ska rätt instanser göra för att vara före? Ska Försvarets radioanstalt, FRA, ha huvudansvaret för ett cybersäkerhetscenter?

Nationellt cybersäkerhetscenter, NCSC, syftar till att förstärka myndigheternas förmågor att lösa sina respektive uppdrag samtidigt som det ska ge förbättrade möjligheter att höja den nationella förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och andra it-incidenter som riskerar att skada Sveriges säkerhet.

Fyra myndigheter fick samma uppdrag av tidigare regering. Enligt uppdraget skulle de arbeta tillsammans och i konsensus. Det har varit en utmaning att de skulle bli så snabbfotade som man önskat.

Herr talman! Därför är det bra att det just nu pågår en utredning för att se över huvudmannskapet för Nationellt cybersäkerhetscenter, NCSC, och deras uppdrag, mandat och organisatoriska hemvist för att man ska säkerställa deras bidrag till hela samhällets informationssäkerhet och cybersäkerhet.

Herr talman! Det handlar om många frågor, och mycket har verkligen gått åt fel håll när det gäller att till exempel myndigheter, aktörer etcetera inte vet vad de ska göra.

I rapporten pekas det på att myndigheterna har haft svårt att samordna sin verksamhet, och utebliven ledning och uppföljning har resulterat i att man inte har uppnått önskat resultat.

Strategin är i flera delar otidlig gällande vilka aktörer och sektorer som är tänkta att påverkas och hur.

Det finns även otydligheter avseende hur olika målsättningar och aktiviteter är tänkta att påverka samhället, ekonomin och medborgarna i stort.

I sammanhanget konstateras det i Riksrevisionens rapport att det har tagit lång tid att bygga upp NCSC. Orsaken till detta förklaras ligga i att mycket tid har gått åt till att lösa frågor kring formerna för samverkan och att ansvaret för frågor som krävt insatser från flera olika aktörer, eller rent av frågor som inte tillhör någon aktörs huvudprioriteringar, till viss del har varit otydligt.

Detta blir ännu ett exempel, vid sidan av rapporten om arméns återuppbyggnad och personalförsörjning av gruppbefäl, soldater och sjömän, där den tidigare regeringen har sjösatt otydliga projekt som sedan inte har följts upp eller prioriterats.

Tidöpartierna tar nu ett tydligt grepp och kommer att rätta till brister som Riksrevisionen har påtalat i sin rapport.

Sverigedemokraterna kommer noggrant att följa upp att ord blir till handling och att en tydlig ansvarsfördelning – precis som uppföljning och kontroll – blir norm för verksamheten.

Herr talman! Nu får det vara slut med prat och otydligt ledarskap. Sverige och alla som arbetar med samhällets cybersäkerhet förtjänar bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.15 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU12 Preventiva vistelseförbud

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

279 för utskottet

19 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 61 SD, 60 M, 20 C, 16 KD, 15 MP, 12 L, 1 -

För res. 1: 19 V

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 3 (Risk- och proportionalitetsbedömning)

1. utskottet
2. res. 3 (C)

Votering:

260 för utskottet

20 för res. 3

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 16 KD, 15 MP, 12 L, 1 -

För res. 3: 20 C

Avstod: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 5 (Förbudsområdets storlek)

1. utskottet
2. res. 5 (MP)

Votering:

265 för utskottet

15 för res. 5

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 5: 15 MP

Avstod: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 7 (Uppföljning och utvärdering)

1. utskottet
2. res. 7 (S, MP)

Votering:

171 för utskottet

109 för res. 7

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 7: 94 S, 15 MP

Avstod: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om internprissättning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU2 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet

Punkt 1 (Stärkt förmåga)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)

Votering:

190 för utskottet

15 för res. 2

94 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 19 V, 20 C, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 2: 15 MP

Avstod: 94 S

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 2 (Det nationella cybersäkerhetscentret)

1. utskottet
2. res. 3 (C)

Votering:

279 för utskottet

20 för res. 3

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 19 V, 16 KD, 15 MP, 12 L, 1 -

För res. 3: 20 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 4 (Kunskapsuppbyggnad)

1. utskottet
2. res. 6 (MP)

Votering:

190 för utskottet

15 för res. 6

94 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 19 V, 20 C, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 6: 15 MP

Avstod: 94 S

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 6 (Outsourcing och upphandling)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 7

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 16 KD, 15 MP, 12 L, 1 -

För res. 7: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 7 (Molntjänster)

1. utskottet
2. res. 8 (S)

Votering:

186 för utskottet

94 för res. 8

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 16 KD, 15 MP, 12 L, 1 -

För res. 8: 94 S

Avstod: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 755 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av minimiregler för att förebygga och motverka hjälp till olovlig inresa, transitering och vistelse i unionen samt om ersättning av rådets direktiv 2002/90/EG och rådets rambeslut 2002/946/RIF

COM(2023) 790 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en mekanism för lösning av rättsliga och administrativa problem i ett gränsöverskridande sammanhang

Motioner

med anledning av skr. 2023/24:51 Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag

2023/24:2798 av Teresa Carvalho m.fl. (S)

2023/24:2801 av Ciczie Weidby m.fl. (V)

2023/24:2811 av Jonny Cato m.fl. (C)

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 23 januari

2023/24:369 Vikten av en ny djurskyddslagstiftning i EU

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:370 Nedskärningar i kulturskolorna

av *Linus Sköld* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:371 Alla barns och ungas rätt till en aktiv fritid och kultur

av *Mattias Vepsä* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 januari

2023/24:501 Statlig e-legitimation

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2023/24:502 Regeringens ökning av de fossila subventionerna

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.09.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 3 anf. 11 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 6 anf. 36 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Avsägelse.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Preventiva vistelseförbud	2
Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU12.....	2
Anf. 1 RICHARD JOMSHOF (SD)	2
Anf. 2 MALIN BJÖRK (C) replik.....	3
Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD) replik.....	4
Anf. 4 MALIN BJÖRK (C) replik.....	4
Anf. 5 RICHARD JOMSHOF (SD) replik.....	5
Anf. 6 MATTIAS VEPSÄ (S).....	5
Anf. 7 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik.....	7
Anf. 8 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	8
Anf. 9 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik.....	8
Anf. 10 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	9
Anf. 11 FREDRIK KÄRRHOLM (M).....	9
Anf. 12 MALIN BJÖRK (C) replik.....	10
Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik.....	11
Anf. 14 MALIN BJÖRK (C) replik.....	11
Anf. 15 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik.....	12
Anf. 16 GUDRUN NORDBORG (V).....	12
Anf. 17 TORSTEN ELOFSSON (KD)	14
Anf. 18 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	15
Anf. 19 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik	16
Anf. 20 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	16
Anf. 21 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik	16
Anf. 22 MALIN BJÖRK (C).....	17
Anf. 23 MARTIN MELIN (L)	19
Anf. 24 MALIN BJÖRK (C) replik.....	20
Anf. 25 MARTIN MELIN (L) replik	21
Anf. 26 MALIN BJÖRK (C) replik.....	21
Anf. 27 MARTIN MELIN (L) replik	22
Anf. 28 RASMUS LING (MP).....	22
(Beslut fattades under § 7.).....	23
§ 4 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till	
direktiv om internprissättning	23
Skatteutskottets utlåtande 2023/24:SkU16	23
Anf. 29 MATHIAS TEGNÉR (S)	23
Anf. 30 ERIC WESTROTH (SD)	25
(Beslut fattades under § 7.).....	27
§ 5 En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet	27
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU7	27
Anf. 31 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	27
Anf. 32 ÅSA ERIKSSON (S).....	28
(Beslut fattades under § 7.).....	28
§ 6 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av	
samhällets informations- och cybersäkerhet	28
Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU2.....	28

Anf. 33 BJÖRN SÖDER (SD)	28
Anf. 34 MARKUS SELIN (S) replik	30
Anf. 35 BJÖRN SÖDER (SD) replik	30
Anf. 36 MARKUS SELIN (S) replik	30
Anf. 37 BJÖRN SÖDER (SD) replik	31
Anf. 38 MARKUS SELIN (S)	31
Anf. 39 BJÖRN SÖDER (SD) replik	34
Anf. 40 MARKUS SELIN (S) replik	34
Anf. 41 BJÖRN SÖDER (SD) replik	35
Anf. 42 MARKUS SELIN (S) replik	35
Anf. 43 CAMILLA BRUNSBERG (M)	36
Anf. 44 MARKUS SELIN (S) replik	39
Anf. 45 CAMILLA BRUNSBERG (M) replik	40
Anf. 46 MARKUS SELIN (S) replik	40
Anf. 47 CAMILLA BRUNSBERG (M) replik	41
Anf. 48 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	41
Anf. 49 MIKAEL OSCARSSON (KD)	43
Anf. 50 MIKAEL LARSSON (C).....	43
Anf. 51 JOAR FORSSELL (L)	45
Anf. 52 EMMA BERGINGER (MP)	46
Anf. 53 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	47
(Beslut fattades under § 7.)	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	48
JuU12 Preventiva vistelseförbud.....	48
SkU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om internprissättning	49
SfU7 En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet	50
FöU2 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet	50
§ 8 Bordläggning.....	51
§ 9 Anmälan om interpellationer	52
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.09.	52